

Στρασβούργο, 16.4.2013
COM(2013) 213 final

GREEN PAPER

για την ασφάλιση έναντι φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών

GREEN PAPER

για την ασφάλιση έναντι φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όπως και πολλές άλλες περιοχές στον κόσμο, η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ευάλωτη σε σχεδόν κάθε είδους φυσική καταστροφή. Οι καταστροφές δεν προκαλούν μόνο ανθρώπινες απώλειες αλλά και ζημίες αξίας δισεκατομμυρίων ευρώ κάθε χρόνο, επηρεάζοντας την οικονομική σταθερότητα και ανάπτυξη. Οι καταστροφές είναι δυνατόν να έχουν διασυνοριακές επιπτώσεις και μπορούν να απειλήσουν ενδεχομένως ολόκληρες περιοχές σε γειτονικές χώρες. Ακόμα και στις περιπτώσεις που το κόστος μεγάλων καταστροφών είναι τοπικό, εάν το κόστος αυτό δεν καλύπτεται επαρκώς από ασφάλιση, τα επιμέρους κράτη μέλη ενδέχεται να έλθουν αντιμέτωπα με μεγάλο δημοσιονομικό βάρος, το οποίο θα μπορούσε να προκαλέσει εσωτερικές και εξωτερικές ανισορροπίες. Συνεπώς, οι καταστροφές αποτελούν σημαντικό ζήτημα για τους πολίτες, τις εταιρείες και τις κυβερνήσεις σε ολόκληρη την Ένωση.

Το 2010 το Συμβούλιο κάλεσε την Επιτροπή να αξιολογήσει και να υποβάλει έκθεση σχετικά με τη δυνατότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης να διευκολύνει και να υποστηρίζει την αυξημένη κάλυψη κατάλληλης ασφάλισης έναντι του κινδύνου καταστροφών και τις αγορές μεταφοράς χρηματοπιστωτικού κινδύνου, καθώς και την περιφερειακή συγκέντρωση της ασφάλισης, όσον αφορά την ανταλλαγή γνώσεων, τη συνεργασία ή την χρηματοδότηση κατά το προληπτικό στάδιο¹. Στη συνέχεια, η Επιτροπή διοργάνωσε ένα συνέδριο για την πρόληψη και την ασφάλιση έναντι φυσικών καταστροφών² και διεξήγαγε μελέτη με τίτλο «Φυσικές καταστροφές: Σχέση με τον κίνδυνο και ασφαλιστική κάλυψη στην Ευρωπαϊκή Ένωση»³.

Με την παρούσα πράσινη βίβλος τίθενται ορισμένα ερωτήματα σχετικά με την επάρκεια και τη διαθεσιμότητα κατάλληλης ασφάλισης έναντι καταστροφών και συνοδεύει την ανακοίνωση με τίτλο «Στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή». Στόχος της είναι να ευαισθητοποιήσει και να αξιολογήσει εάν ενδείκνυται η δράση σε επίπεδο ΕΕ ή αν εξασφαλίζει τη βελτίωση της αγοράς ασφάλισης έναντι καταστροφών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Γενικότερα, η διαδικασία αυτή θα διευρύνει επίσης τις γνώσεις, θα βοηθήσει στην προώθηση της ασφάλισης ως εργαλείου διαχείρισης καταστροφών και, συνεπώς, θα συμβάλει στη μεταστροφή προς μια γενική κουλτούρα πρόληψης και άμβλυνσης των επιπτώσεων από τους κινδύνους καταστροφών, προσφέροντας ταυτόχρονα περισσότερα δεδομένα και πληροφορίες.

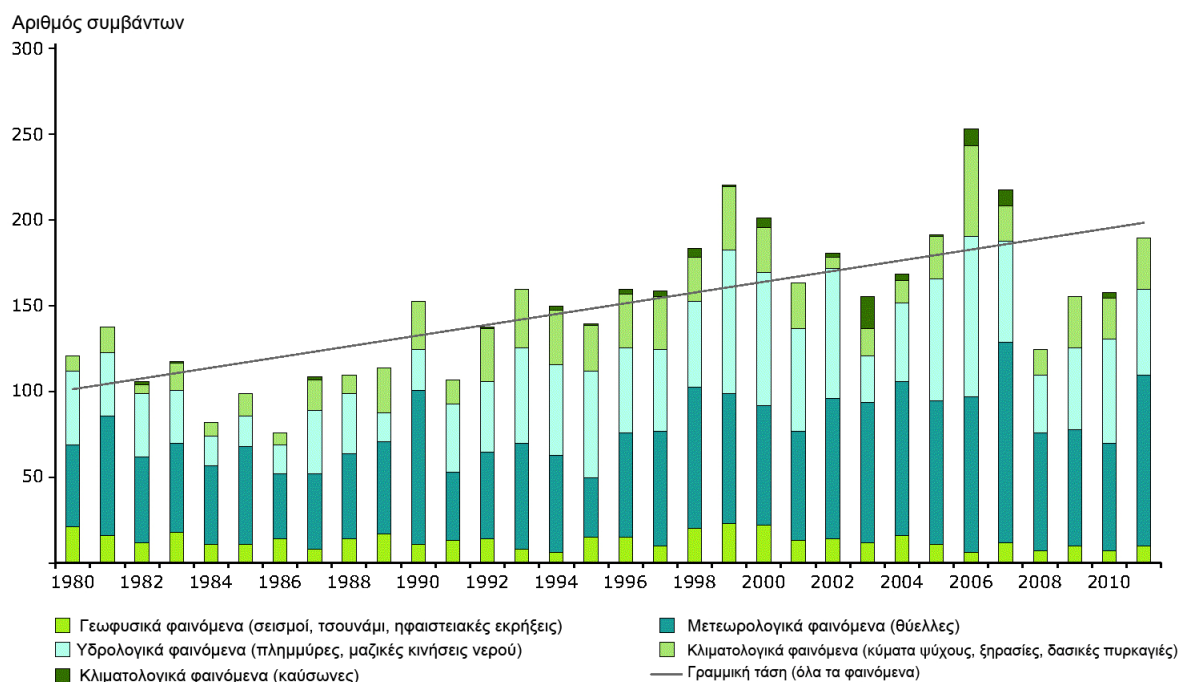
Στα ακόλουθα γραφήματα παρουσιάζεται μια επισκόπηση των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών που συνέβησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα τελευταία χρόνια.

¹ Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με τις καινοτόμες λύσεις για τη χρηματοδότηση των δράσεων στον τομέα της πρόληψης των καταστροφών (3043η συνεδρίαση του Συμβουλίου, Βρυξέλλες, 8 και 9 Νοεμβρίου 2010).

² http://ec.europa.eu/internal_market/insurance/consumer/natural-catastrophes/index_en.htm

³ Κοινό Κέντρο Ερευνών, Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2012), Φυσικές καταστροφές: Σχέση με τον κίνδυνο και ασφαλιστική κάλυψη στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

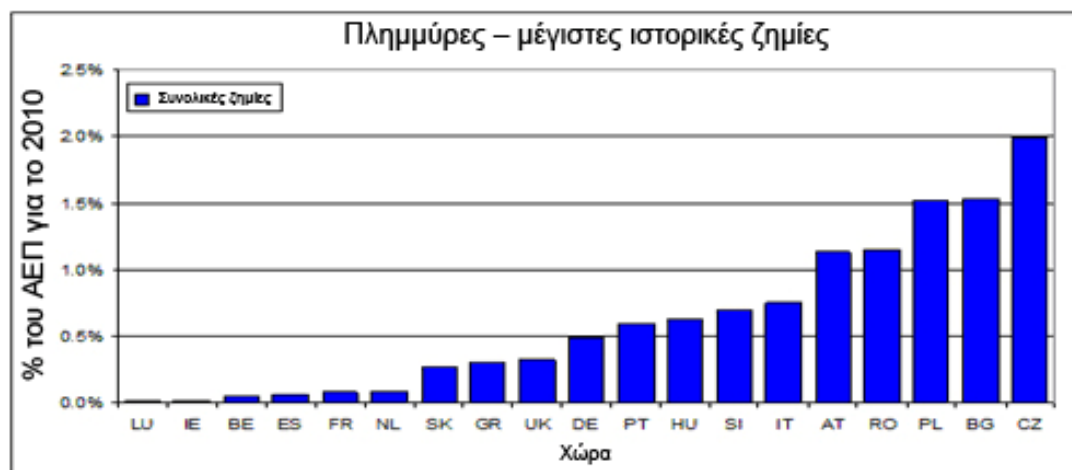
Γράφημα 1: Φυσικές καταστροφές σε κράτη μέλη του ΕΟΧ (1980-2011)

Πηγή: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, *Κλιματική αλλαγή, επιπτώσεις και τρωτότητα στην Ευρώπη 2012*, Έκθεση βάσει δεικτών, Έκθεση ΕΟΧ αριθ. 12/2012.

Οι μετεωρολογικές παλίρροιες (storm surge), οι πλημμύρες ποταμών ή οι στιγμιαίες πλημμύρες συγκαταλέγονται μεταξύ των κύριων κινδύνων φυσικών καταστροφών που αντιμετωπίζει η Ευρώπη (π.χ. οι πλημμύρες στο Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία και τη Ρουμανία το 2012 και οι πλημμύρες σε όλη την Ευρώπη το 2002, το 2005 και το 2010).

Γράφημα 2: Πλημμύρες – μέγιστες ιστορικές ζημίες

Πηγή: Κοινό Κέντρο Ερευνών, Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2012), Φυσικές καταστροφές: Σχέση με τον κίνδυνο και ασφαλιστική κάλυψη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, βάσει των διαθέσιμων δεδομένων⁴.

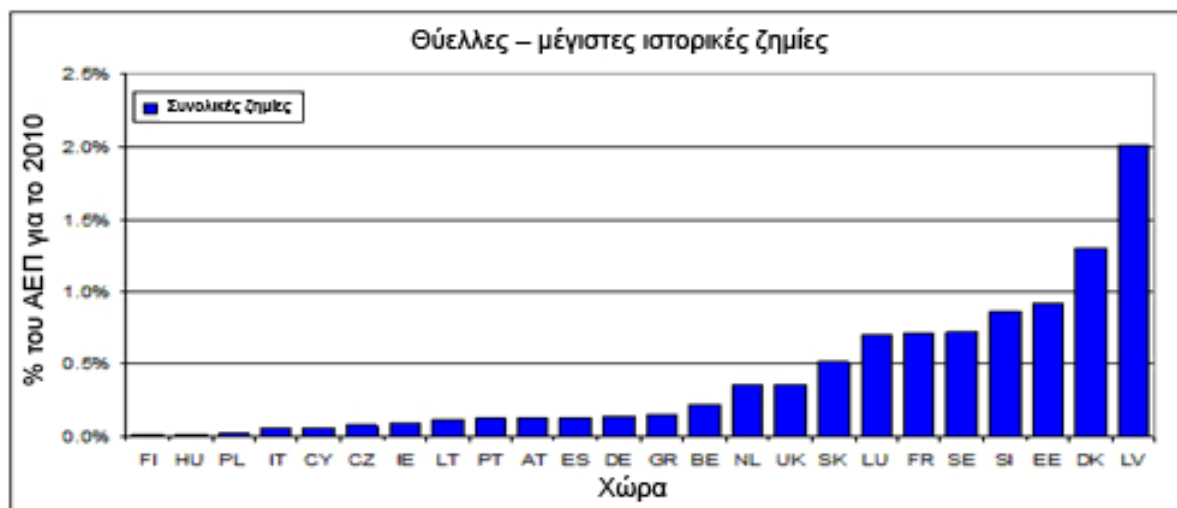
⁴

Σύμφωνα με το Κοινό Κέντρο Ερευνών, η κύρια πηγή δεδομένων για τις συνολικές ζημίες που έχουν συμβεί στο παρελθόν είναι η Βάση Δεδομένων Έκτακτων Συμβάντων (EMDAT). Περιέχει σημαντικά βασικά δεδομένα για την πρόκληση και τις επιπτώσεις περισσότερων από 18.000 μαζικών φυσικών και τεχνολογικών καταστροφών στον κόσμο από το 1900 έως σήμερα. Ωστόσο, δεν υπάρχουν διαθέσιμες

Οι ανεξέλεγκτες δασικές πυρκαγιές αποτελούν επίσης απειλή την οποία αντιμετωπίζουν κάθε χρόνο τα κράτη μέλη. Το κύμα καύσωνα του 2003 ήταν το θερμότερο που έχει καταγραφεί στην Ευρώπη τουλάχιστον από το 1500⁵.

Αρκετές χιονοθύελλες και ανεμοθύελλες έχουν προκαλέσει επίσης τα τελευταία χρόνια σημαντικές ζημιές σε ευρωπαϊκές χώρες.

Γράφημα 3: Θύελλες – μέγιστες ιστορικές ζημιές

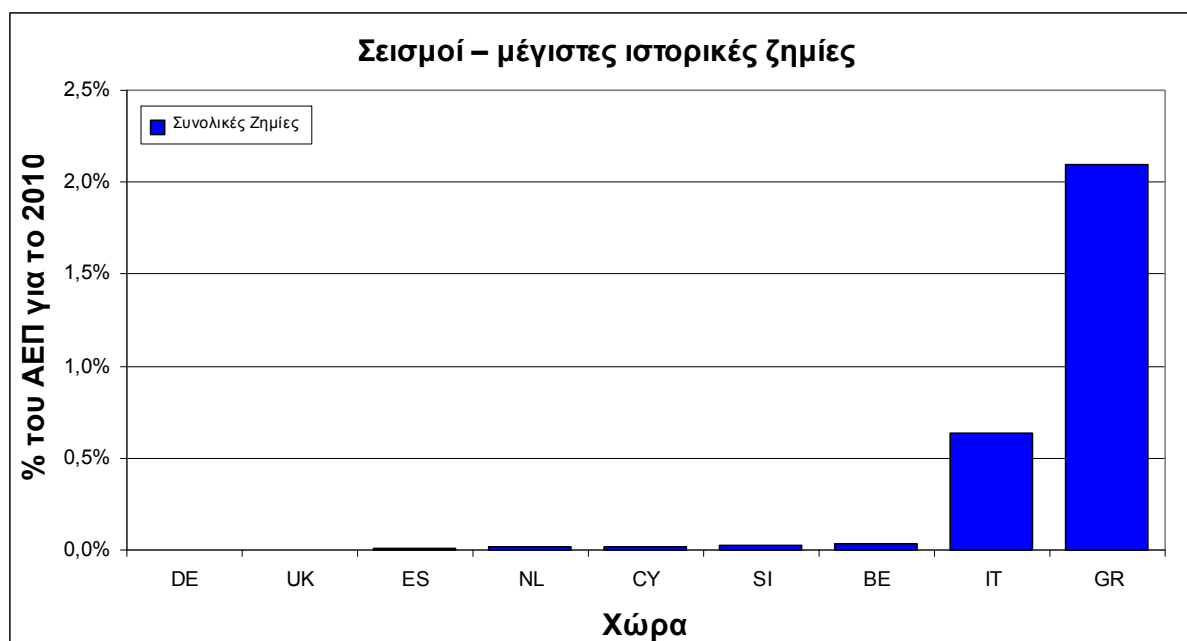
Πηγή: Κοινό Κέντρο Ερευνών, Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2012), Φυσικές καταστροφές: Σχέση με τον κίνδυνο και ασφαλιστική κάλυψη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, βάσει των διαθέσιμων δεδομένων.

Οι σεισμοί στις περιοχές L'Aquila το 2009 και Emilia Romagna το 2012 προκάλεσαν θανάτους, τραυματισμούς, καταστροφή κατοικιών και εμπορικών ακινήτων. Οι σεισμοί μπορούν επίσης να προκαλέσουν παλιρροϊκά κύματα (τσουνάμι) στην Ευρώπη (όπως αυτά που προκλήθηκαν στη Μεσίνα το 1908 ή στη Λισαβόνα το 1755).

πληροφορίες για όλα τα καταγεγραμμένα συμβάντα: παραδείγματος χάριν, στο ελάχιστον σύνολο δεδομένων, υπάρχουν διαθέσιμες οι οικονομικές ζημιές που προκλήθηκαν εξ αιτίας 318 συμβάντων (πλημμύρες, θύελλες, σεισμοί και ξηρασίες) από τα 561 συμβάντα που έχουν καταγραφεί από το 1990 έως το 2010.

⁵ Luterbacher, J., Dietrich, D., Xoplaki, E., Grosjean, M., Wanner, H. (2004), *European seasonal and annual temperature variability, trends, and extremes since 1500*, Science, 303, 1499–1503.

Γράφημα 4: Σεισμοί – μέγιστες ιστορικές ζημιές

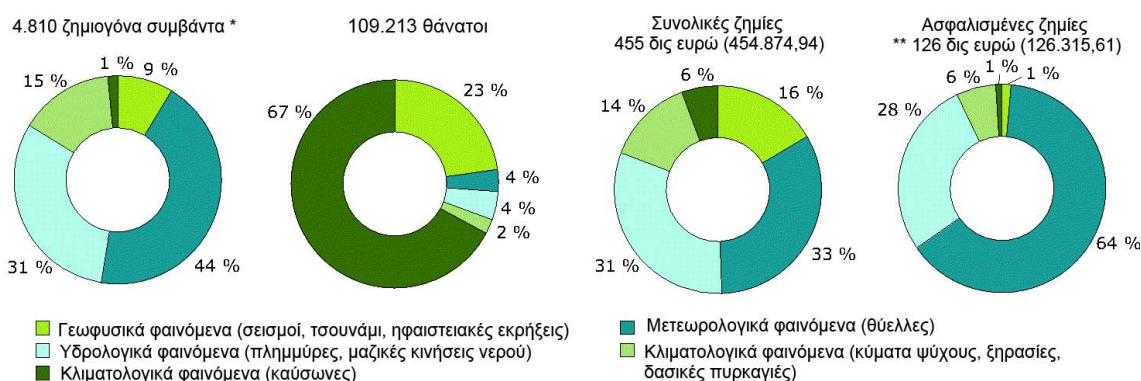
Πηγή: Κοινό Κέντρο Ερευνών, Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2012), Φυσικές καταστροφές: Σχέση με τον κίνδυνο και ασφαλιστική κάλυψη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, βάσει των διαθέσιμων δεδομένων.

Η έκρηξη του ηφαιστείου Eyjafjallajökull τον Μάρτιο του 2010 απέδειξε πόσο εκτενείς μπορούν να είναι οι συνέπειες μιας φυσικής καταστροφής. Η πείρα έχει δείξει ότι ένα τέτοιο απίστευτο συμβάν ενδέχεται να έχει μακροχρόνιες και σοβαρές συνέπειες και σε άλλες περιοχές της Ευρώπης και του κόσμου.

Από το 1980 έως το 2011 το οικονομικό τίμημα των φυσικών καταστροφών σε ολόκληρη την Ευρώπη ανήλθε σε 445 δισεκατομμύρια ευρώ περίπου σε τιμές 2011. Περίπου το ήμισυ του συνόλου των ζημιών μπορούν να αποδοθούν σε μερικά μεγάλα συμβάντα, όπως οι καταιγίδες Lothar το 1999, Kyrill το 2007 και Xynthia το 2010, και στις πλημμύρες στην κεντρική Ευρώπη το 2002 και στο Ηνωμένο Βασίλειο το 2007. Οι δαπάνες για αποζημιώσεις λόγω ακραίων καιρικών φαινομένων στα κράτη μέλη του ΕΟΧ αυξήθηκαν από 9 δισεκατομμύρια ευρώ τη δεκαετία του 1980 σε περισσότερα από 13 δισεκατομμύρια ευρώ τη δεκαετία του 2000 (τιμές προσαρμοσμένες βάσει του πληθωρισμού του 2011)⁶.

⁶ Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, *Κλιματική αλλαγή, επιπτώσεις και τρωτότητα στην Ευρώπη 2012*, Έκθεση βάσει δεικτών, Έκθεση ΕΟΧ αριθ. 12/2012.

Γράφημα 5: Φυσικές καταστροφές σε κράτη μέλη του ΕΟΧ - ζημιογόνα συμβάντα, θάνατοι και ζημίες (1980-2011)

Πηγή: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, *Κλιματική αλλαγή, επιπτώσεις και τρωτότητα στην Ευρώπη 2012*, Έκθεση βάσει δεικτών, Έκθεση ΕΟΧ αριθ. 12/2012.

Λόγω της κλιματικής αλλαγής, η ασφάλιση θα πρέπει να καλύπτει φαινόμενα συνεχώς αυξανόμενης συχνότητας και έντασης. Οι μεταβολές στο κλίμα, τη δημογραφία και τις συγκεντρώσεις του πληθυσμού, η ανάπτυξη περιοχών εκτεθειμένων σε καταστροφές, ο αυξανόμενος πλούτος και οι αυξανόμενες αξίες των ακινήτων εντείνουν την έκθεση και την τρωτότητα των οικονομικών στοιχείων ενεργητικού και τη σοβαρότητα των ζημιών⁷. Βραχυπρόθεσμα, οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στην ασφάλιση ενδέχεται να μην είναι τόσο σημαντικές. Ωστόσο, μακροπρόθεσμα, ιδίως σε τομείς ή περιοχές όπου η ασφάλιση δεν αποτελεί καθιερωμένη συνήθεια, η κλιματική αλλαγή ενδεχομένως να έχει επιπτώσεις στη διαθεσιμότητα και το κόστος της ασφάλισης. Οι πιθανές ζημίες εξαρτώνται ιδιαιτέρως από τις μεταβολές στην έκθεση και την τρωτότητα. Συνολικά, η πιθανότητα εμφάνισης των περισσότερων τύπων ακραίων καιρικών φαινομένων αναμένεται να αυξηθεί σημαντικά⁸. Λόγω των αυξανόμενων κινδύνων, σε ορισμένες περιοχές η ασφάλιση ενδέχεται να μην είναι διαθέσιμη ή να παρέχεται σε μη προσιτούς οικονομικά όρους. Η έλλειψη διαθέσιμης ασφάλισης, ένας από τους παράγοντες που συμβάλλει στην τρωτότητα, είναι δυνατόν να επιτείνει την ευπάθεια της κοινωνίας, με τις κυβερνήσεις να εμφανίζουν ενδεχομένως μεγάλη δημοσιονομική έκθεση.

Οι ανθρωπογενείς καταστροφές, όπως τα βιομηχανικά ατυχήματα που αφορούν επικίνδυνες ουσίες, ενδέχεται να έχουν επίσης μεγάλης κλίμακας και διασυννοριακές επιπτώσεις (π.χ. το ατύχημα στον Κόλπο του Μεξικού το 2010 που συνδεόταν με την υπεράκτια εξόρυξη πετρελαίου, οι διαρροές από αποθήκη αλουμίνας στην περιοχή Ajka της Ουγγαρίας το 2011). Επιπροσθέτως, οι φυσικοί κίνδυνοι και καταστροφές, παραδείγματος χάριν, οι κεραυνοί, τα κύματα ψύχους ή οι σεισμοί, είναι δυνατόν να προκαλέσουν ανθρωπογενείς καταστροφές (τεχνολογικές καταστροφές προκαλούμενες από φυσικούς κινδύνους - natech), όπως εκλύσεις στην ατμόσφαιρα, διαρροές υγρών ή πυρκαγιές⁹ (όπως η πυρηνική καταστροφή στην Φουκουσίμα της Ιαπωνίας το 2011). Αυτές οι σύνθετες καταστροφές «natech» είναι δυνατόν

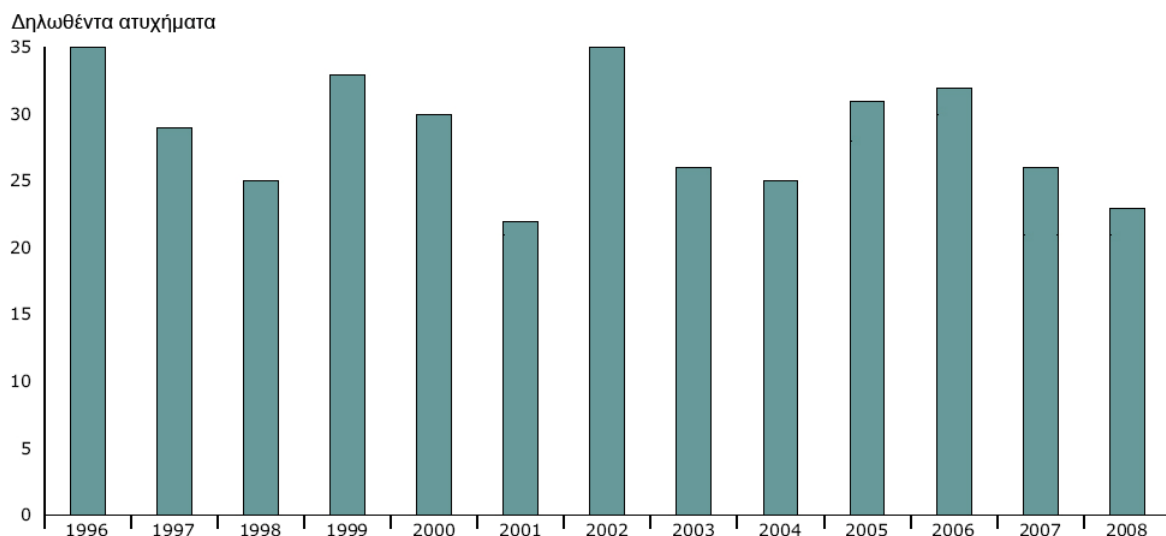
⁷ Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (2012), *Changes in Climate Extremes and their Impacts on the Natural Physical Environment in Managing the Risks of Extreme Events and Disasters to Advance Climate Change Adaptation*. Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος (2010), *Mapping the impacts of natural hazards and technological accidents in Europe, an overview of the last decade*.

⁸ Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή (2012) Κεφάλαιο 3: *Changes in Climate Extremes and their Impacts on the Natural Physical Environment in Managing the Risks of Extreme Events and Disasters to Advance Climate Change Adaptation*.

⁹ Κοινό Κέντρο Ερευνών, Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2010), *Analysis of Natech risk reduction in EU Member States using a questionnaire survey*.

να συμβαίνουν συχνότερα λόγω της αυξημένης συχνότητας ακραίων φυσικών φαινομένων και της αυξημένης πολυπλοκότητας και αλληλεξάρτησης των βιομηχανικών συστημάτων.

Γράφημα 6: Βιομηχανικά ατυχήματα στα κράτη μέλη του ΕΟΧ δηλωθέντα στο σύστημα αναφοράς μειζόνων ατυχημάτων (MARS)

Πηγή: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, *Mapping the impacts of natural hazards and technological accidents in Europe*, Τεχνική έκθεση του ΕΟΧ αριθ. 13/2010.

Η ιδιωτική ασφάλιση δύναται να καλύπτει ορισμένα σχετικά ζητήματα πολιτικής και να συμβάλλει στη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών¹⁰. Η ασφάλιση αποτελεί ένα από τα εργαλεία διαχείρισης του κινδύνου καταστροφών, σε συνδυασμό με την πρόληψη των κινδύνων, την ετοιμότητα και τα μέτρα αντίδρασης: ένα λειτουργικό σύστημα ασφάλισης έναντι του κινδύνου καταστροφών μπορεί να υπεισέρχεται, πέραν του επιμερισμού του κινδύνου, σε όλα τα επίπεδα του κύκλου διαχείρισης του κινδύνου, από την αναγνώριση και τη μοντελοποίηση των κινδύνων έως τη μεταβίβαση των κινδύνων και την αποκατάσταση. Ο ρόλος της ασφάλισης είναι συγκεκριμένος: δεν προλαμβάνει την απώλεια ζωών ή περιουσιακών στοιχείων αλλά βοηθά στη μείωση του οικονομικού αντίκτυπου και διευκολύνει την αποκατάσταση μετά από τις καταστροφές. Τα σωστά σχεδιασμένα ασφαλιστήρια συμβόλαια μπορούν να λειτουργήσουν επίσης ως ένα εργαλείο της αγοράς για την αποθάρρυνση της ρισκοκίνδυνης συμπεριφοράς, την προώθηση της επίγνωσης των κινδύνων και την ένταξη της θωράκισης έναντι καταστροφών στις οικονομικές και χρηματοπιστωτικές αποφάσεις.

2. ΔΙΕΙΣΔΥΣΗ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΕΝΑΝΤΙ ΦΥΣΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ

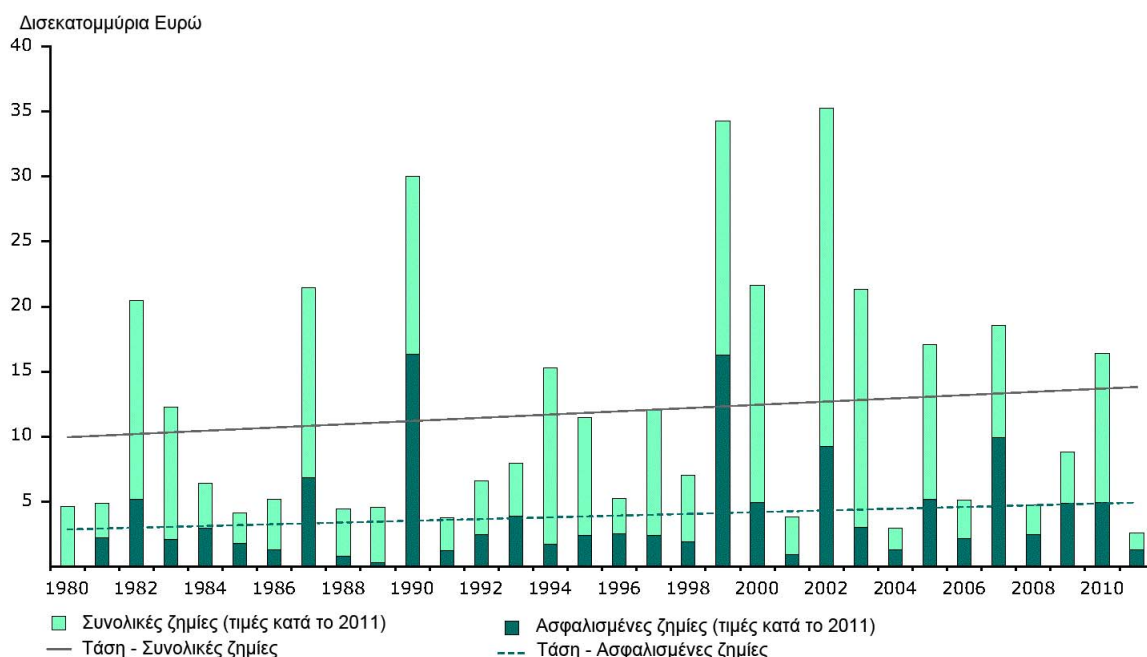
Οι μείζονες φυσικές καταστροφές επιφέρουν μεγάλες και σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομική δραστηριότητα, τόσο μεσοπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα. Οι ζημιές που δεν καλύπτονται από ασφάλιση προκαλούν κυρίως το επακόλουθο μακροοικονομικό κόστος, ενώ τα φαινόμενα που καλύπτονται επαρκώς από ασφάλιση είναι αμελητέα όσον αφορά την μη επιτευχθείσα παραγωγή¹¹.

¹⁰ Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (2006), *Insuring Public Finances Against Natural Disasters—A Survey of Options and Recent Initiatives*, Έγγραφο εργασίας του ΔΝΤ αριθ. WP/06/199.

¹¹ Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών (2012), *Unmitigated disasters? New evidence on the macroeconomic cost of natural catastrophes*, Έγγραφο εργασίας της BIS αριθ. 394.

Μια πρόσφατη αναλυτική έρευνα που διενεργήθηκε από το Κοινό Κέντρο Ερευνών έδειξε ότι, βάσει των διαθέσιμων δεδομένων, η ασφάλιση έναντι καταστροφών εμφανίζει σήμερα σε ορισμένα κράτη μέλη χαμηλό βαθμό διείσδυσης στην αγορά¹². Η ανάλυση υπογραμμίζει ότι ο κίνδυνος πλημμύρων, καταιγίδων ή σεισμών είναι, όπως αναμενόταν, ετερογενής στα διάφορα κράτη μέλη. Ωστόσο, βάσει των διαθέσιμων δεδομένων, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες οι αγορές ασφάλισης έναντι καταστροφών δεν καταφέρνουν να ανταποκριθούν πλήρως στους υφιστάμενους κινδύνους. Σύμφωνα με τη διαθέσιμη έρευνα, τα ποσοστά διείσδυσης της ασφάλισης έναντι θύελλας είναι υψηλά στα περισσότερα κράτη μέλη. Ωστόσο, στην περίπτωση της ασφάλισης έναντι πλημμύρας και σεισμού, τα ποσοστά διείσδυσης είναι υψηλά μόνο στις περιπτώσεις που οι κίνδυνοι αυτοί είναι ομαδοποιημένοι με άλλους κινδύνους.

Γράφημα 7: Φυσικές καταστροφές στα κράτη μέλη του ΕΟΧ (1980 έως 2011) – συνολικές και ασφαλισμένες ζημιές

Πηγή: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος, *Κλιματική αλλαγή, επιπτώσεις και τρωτότητα στην Ευρώπη 2012*, Έκθεση βάσει δεικτών, Έκθεση ΕΟΧ αριθ. 12/2012.

(1) Ερωτήματα

- (1) Ποια είναι η γνώμη σας για το ποσοστό διείσδυσης της ασφάλισης έναντι καταστροφών στην Ευρωπαϊκή Ένωση; Αναφέρετε λεπτομέρειες και στοιχεία για να υποστηρίξετε τα επιχειρήματά σας. Απαιτείται περισσότερη έρευνα για την κατανόηση τυχόν κενών στην προσφορά και ζήτηση ασφάλισης, τη διαθεσιμότητα ασφάλισης και την ασφαλιστική κάλυψη;

2.1. Ομαδοποίηση προϊόντων

Η ασφάλιση ανακατανέμει και μειώνει τον χρηματοοικονομικό κίνδυνο που συνδέεται με δυσμενή συμβάντα, επιμερίζοντας το κόστος είτε μεταξύ ατόμων είτε μέσα στο χρόνο. Η ασφάλιση μεταβιβάζει τους επιμέρους κινδύνους σε έναν όμιλο, τον οποίο διαχειρίζεται ένας

¹² Κοινό Κέντρο Ερευνών (2012).

ασφαλιστής. Συγκεντρώνοντας ή ομαδοποιώντας τους κινδύνους, μπορεί να μειωθεί το κόστος των καταστροφών σε οποιαδήποτε συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Η παρεχόμενη από την ιδιωτική ασφαλιστική αγορά κάλυψη χρηματοδοτείται μέσω ασφαλιστών, με την υποστήριξη μετοχικού κεφαλαίου, για την κάλυψη πιθανών παρεκκλίσεων από τις αναμενόμενες ζημίες. Τα ασφάλιστρα αντικατοπτρίζουν την αναμενόμενη ζημία του ασφαλισμένου ατόμου, ένα περιθώριο αβεβαιότητας για τον δεδομένο κλάδο ασφάλισης, μια χρέωση για το μετοχικό κεφάλαιο, ένα ποσοστό δαπανών επιβάρυνσης, π.χ. διοικητικών και λοιπών δαπανών που συνδέονται με την δεσμευτική κάλυψη ασφαλιστηρίων, και το κέρδος. Τα ασφάλιστρα επενδύονται σε χρηματοπιστωτικές αγορές, στις οποίες οι επενδυτικοί κίνδυνοι δεν πρέπει να σχετίζονται με τον ασφαλιστικό κίνδυνο, ή αντασφαλίζονται ώστε να αφαιρεθεί ένα μέρος του κινδύνου από τον όμιλο. Με τον τρόπο αυτόν, η ασφάλιση επιμερίζει τον κίνδυνο οικονομικής ζημίας σε όλη την κοινωνία και σε διάφορες περιοχές.

Το ειδικό χαρακτηριστικό των καταστροφών είναι ότι μπορούν να προκαλέσουν ζημία σε πολλές περιουσίες σε μια δεδομένη περιοχή ταυτόχρονα: σεισμοί σημειώνονται κατά μήκος σεισμικών ρηγμάτων, πλημμύρες προκαλούνται σε περιοχές με χαμηλό υψόμετρο, ενώ οι ανεμοθύελλες κατευθύνονται πολύ συχνά στις ακτογραμμές. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τους άλλους τύπους κινδύνων έναντι των οποίων παρέχει κάλυψη η ασφάλιση περιουσιακών στοιχείων, όπως η ασφάλιση έναντι κλοπής ή πυρκαγιάς. Είναι μάλλον απίθανο, χωρίς όμως να είναι αδύνατο, να ληστευθεί ταυτόχρονα μια ολόκληρη γειτονιά.

Εφαρμόζονται δύο κύριες τεχνικές μέσω των οποίων η ασφάλιση μπορεί να αντιμετωπίζει συσχετιζόμενους κινδύνους. Η πρώτη συνίσταται στη διεύρυνση του ομίλου, ώστε να μειωθεί πολύ η πιθανότητα συσχέτισης επιμέρους κινδύνων μέσω μιας ενδεχόμενης καταστροφής. Μια άλλη κοινή τεχνική είναι η ομαδοποίηση διαφόρων τύπων μη συσχετιζόμενων κινδύνων σε ένα ενιαίο ασφαλιστήριο συμβόλαιο, π.χ. πυρκαγιά και πλημμύρα, θύελλα ή σεισμός¹³. Δεδομένου ότι κάθε ένας από αυτούς τους κινδύνους είναι ανεξάρτητος από οποιονδήποτε άλλον στο συμβόλαιο, η ομαδοποίηση μειώνει τους συσσωρευμένους κινδύνους οποιασδήποτε επιμέρους απειλής στο συμβόλαιο.

Η ομαδοποίηση προϊόντων αντικατοπτρίζει τη γενική αλληλεγγύη μεταξύ των καταναλωτών. Ως εκ τούτου, η ομαδοποίηση προϊόντων θεσπίζεται ορισμένες φορές μέσω υποχρεωτικής επέκτασης των απλών κινδύνων, όπως της ασφάλισης πυρός ή οχήματος, για την κάλυψη φυσικών καταστροφών. Σε ιδανικές συνθήκες, το σύστημα θα πρέπει να αναγνωρίζει ότι ορισμένα ασφαλισμένα άτομα θέτουν μηδενικό ή χαμηλό κίνδυνο σε σύγκριση με ασφαλισμένους από επιρρεπείς σε κινδύνους περιοχές, παραδείγματος χάριν μέσω εκπτώσεων στα ασφάλιστρα.

Ερωτήματα

- (2) Τι περαιτέρω δράσεις θα μπορούσαν να προταθούν στον τομέα αυτόν; Είναι η υποχρεωτική ομαδοποίηση προϊόντων κατάλληλος τρόπος αύξησης της ασφαλιστικής κάλυψης έναντι των κινδύνων καταστροφών; Υπάρχουν λιγότερο

¹³ Το παράρτημα Α της πρώτης οδηγίας περί πρωτασφάλισης εκτός της ασφάλειας ζωής 73/239/ΕΟΚ εισάγει την ταξινόμηση των κινδύνων σε διάφορες κατηγορίες ασφάλισης οι οποίες προσδιορίζουν, ιδίως, το πεδίο εφαρμογής της άδειας ενός ασφαλιστή και τις κατηγορίες προϊόντων. Η ασφαλιστική κατηγορία αριθ. 8 «πυρκαγιά και στοιχεία της φύσεως» αφορά ζημία ή απώλεια περιουσιακών αγαθών λόγω επιμέρους κινδύνων, ήτοι πυρκαγιάς, έκρηξης, θύελλας, στοιχείων της φύσης άλλων εκτός της θύελλας, ατομικής ενέργειας και καθίζησης του εδάφους. Η ασφαλιστική κατηγορία αριθ. 9 «λοιπές ζημίες αγαθών» καλύπτει κάθε ζημία ή απώλεια περιουσιακών αγαθών που προκαλείται από χαλάζι ή παγετό.

περιοριστικές μέθοδοι, πέραν της υποχρεωτικής ομαδοποίησης προϊόντων, που θα αποτελούσαν κατάλληλο τρόπο αύξησης της ασφαλιστικής κάλυψης έναντι των κινδύνων καταστροφών;

2.2. Υποχρεωτική ασφάλιση έναντι καταστροφών

Οι καταναλωτές ενδέχεται να μην είναι διατεθειμένοι να ασφαλίζονται έναντι κινδύνων που δεν είναι πιθανόν να έχουν μεμονωμένα αντίκτυπο σε αυτούς. Οι άνθρωποι και οι επιχειρήσεις συχνά υποτιμούν τον πραγματικό κίνδυνο μιας καταστροφής για αυτούς (μυωπία απέναντι στον κίνδυνο) και δεν είναι κατάλληλα προετοιμασμένοι να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές συνέπειες. Βασίζονται στα κοινωνικά δίκτυα ή την κρατική αρωγή.

Ένα άλλο ζήτημα ενδέχεται να είναι το ζήτημα των δυσμενών επιλογών. Αυτό αφορά το φαινόμενο στον κλάδο της ασφάλισης κατά το οποίο οι ομάδες ανθρώπων που θεωρούν ότι διατρέχουν υψηλότερο κίνδυνο συνάπτουν ασφάλιση σε μεγαλύτερη έκταση, ενώ αυτές που δεν αντιλαμβάνονται έναν τέτοιο υψηλό βαθμό κινδύνου δεν θεωρούν ότι είναι απαραίτητο να συνάψουν ασφάλιση. Οι δυσμενείς επιλογές προκαλούν ιδιαίτερα προβλήματα στην ασφάλιση έναντι καταστροφών. Εάν μόνο οι εξαιρετικά εκτεθειμένοι συνάπτουν ασφάλιση, τα ασφάλιστρα θα είναι απαγορευτικά υψηλά και ο όμιλος θα είναι υπερβολικά μικρός ώστε να μπορεί να ανταπεξέλθει σε καταστροφές, καθώς δεν υπάρχει θωράκιση από μη επηρεαζόμενα από καταστροφές μέλη του ομίλου.

Τα προβλήματα αυτά θα μπορούσαν να ξεπεραστούν μέσω της υποχρεωτικής ασφάλισης έναντι καταστροφών. Αυτό οδηγεί σε υψηλή διείσδυση στην αγορά και σε μεγαλύτερο όμιλο ασφαλισμένων. Έτσι διευκολύνεται ο επιμερισμός του κινδύνου και μειώνονται τα διοικητικά έξοδα ανά ασφαλιστήριο, ενώ περιορίζεται η εκ των υστέρων κρατική αρωγή.

Ερωτήματα

- (3) Τι είδους υποχρεωτική ασφάλιση έναντι καταστροφών, εάν είναι διαθέσιμη, υπάρχει στα κράτη μέλη; Συνδυάζονται γενικά τα εν λόγω ασφαλιστικά προϊόντα με υποχρεωτική ομαδοποίηση προϊόντων ή με υποχρέωση των ασφαλιστών να παράσχουν κάλυψη; Συνοδεύεται γενικά η υποχρεωτική ασφάλιση έναντι καταστροφών από δικαίωμα του πελάτη να εξαιρέσει ορισμένους κινδύνους καταστροφών; Ποια είναι τα πλεονεκτήματα / πιθανά μειονεκτήματα; Θα ήταν χρήσιμη στον τομέα αυτόν η ανάληψη δράσης από την ΕΕ;

2.3. Όμιλοι ασφάλισης έναντι καταστροφών

Οι όμιλοι ασφάλισης έναντι καταστροφών είναι δυνατόν να επεκτείνουν τη δυνατότητα της ασφαλιστικής αγοράς να απορροφά τους κινδύνους. Μπορούν να παρέχουν κάλυψη έναντι συγκεντρωτικών εκθέσεων και κινδύνων που δεν είναι ασφαλίσιμοι λόγω ηθικού κινδύνου, λόγω του μικρού μεγέθους της δεδομένης αγοράς ή λόγω του υπερβολικού κόστους των απαιτήσεων. Οι όμιλοι είναι δυνατόν να συμπληρώνουν συστήματα με υποχρεωτική ομαδοποίηση προϊόντων ή με υποχρεωτική ασφάλιση.

Η Επιτροπή ανανέωσε με τροποποιήσεις την εξαίρεση ομίλων συνασφάλισης ή αμοιβαίας αντασφάλισης που προβλέπεται στον κανονισμό απαλλαγής κατά κατηγορία στον τομέα των ασφαλίσεων αριθ. 267/2010¹⁴. Αναγνώρισε ότι ο επιμερισμός του κινδύνου για ορισμένους

¹⁴ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 267/2010 της Επιτροπής, της 24^{ης} Μαρτίου 2010, για την εφαρμογή του άρθρου 101 παράγραφος 3 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε ορισμένες κατηγορίες συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών στον τομέα των ασφαλίσεων (ΕΕ L 83 της 30.3.2010, σ. 1).

τύπους κινδύνων, για τους οποίους οι επιμέρους ασφαλιστικές εταιρείες είναι απρόθυμες ή αδυνατούν να προσφέρουν ασφάλιση για ολόκληρο τον κίνδυνο μόνο, είναι ιδιαιτέρως σημαντικός ώστε να εξασφαλίζεται η δυνατότητα κάλυψης όλων των εν λόγω κινδύνων.

Ο κανονισμός επιτρέπει μόνο τη συνεργασία μέσω ομίλων υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Επίσης, περιορίζεται σε συμφωνίες που δεν δίνουν στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις τη δυνατότητα να εξαλείφουν τον ανταγωνισμό όσον αφορά σημαντικό μέρος των εν λόγω προϊόντων. Απαγορεύονται οι όμιλοι που δεν προβλέπονται από τις διατάξεις του κανονισμού λόγω υψηλών μεριδίων στην αγορά, αλλά θα πρέπει να αξιολογούνται κατά περίπτωση βάσει των κανόνων του ανταγωνισμού, καθώς ενδέχεται να ενέχουν οφέλη που να δικαιολογούν εξαίρεση βάσει του άρθρου 101 παράγραφος 3 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

2.4. Οι κυβερνήσεις ως (αντ-)ασφαλιστές και ως (αντ-)ασφαλιστές τελευταίου βαθμού

Οι δημόσιες αρχές ενδέχεται να συμμετέχουν ως ασφαλιστές ή να χρηματοδοτούν ομίλους ασφάλισης έναντι καταστροφών που λαμβάνουν σχετική εντολή από το κράτος. Τα εν λόγω ασφαλιστικά προγράμματα μπορούν να ελαφρύνουν την πολιτική πίεση για την κατανομή σημαντικών κρατικών πόρων μετά από μια φυσική καταστροφή. Ωστόσο, το πλαίσιο πρέπει να προλαμβάνει το πρόβλημα του ηθικού κινδύνου, καθώς, παραδείγματος χάριν, ενδέχεται να ενθαρρύνεται η ριψοκίνδυνη συμπεριφορά των κατόχων ασφαλιστηρίων, εφόσον γνωρίζουν ότι θα καλυφθούν από δημόσιους πόρους είτε έχουν προστατεύσει τους εαυτούς τους εκ των προτέρων είτε όχι.

Μέσω συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, οι ασφαλιστές είναι δυνατόν να προσφέρουν την τεχνογνωσία και τα εργαλεία τους (όπως πλατφόρμες ενημέρωσης για τους κινδύνους) για την αξιολόγηση των κινδύνων, την πώληση ασφαλιστηρίων και, σε ορισμένες περιπτώσεις, την παροχή συμβουλών στις κυβερνήσεις κατά τη λήψη των επενδυτικών τους αποφάσεων. Οι ασφαλιστές ενδέχεται επίσης να πρέπει να παρέχουν ασφαλιστική κάλυψη για μεσαίου μεγέθους ζημιές· η κυβέρνηση περιορίζει την έκθεσή της και οι ασφαλιστές αναλαμβάνουν κινδύνους σε επίπεδο που είναι εντός των δυνατοτήτων τους.

Οι κυβερνήσεις ενδέχεται επίσης να διαχειρίζονται προγράμματα αντασφάλισης. Είναι δυνατόν να απαιτούν από την ιδιωτική αγορά να αναλαμβάνει και να πληρώνει ένα ποσοστό του κινδύνου, π.χ. συμφωνίες ποσοστιαίας εκχώρησης.

Οι κυβερνήσεις είναι δυνατόν να λειτουργούν ως (αντ-)ασφαλιστές τελευταίου βαθμού αναλαμβάνοντας κινδύνους πάνω από ένα ορισμένο επίπεδο ζημίας λόγω καταστροφών, π.χ. αντασφάλιση περιορισμού ζημιάς (stop-loss). Η προσέγγιση αυτή συνδυάζει την ικανότητα της κυβέρνησης να επιμερίζει τον ενδεχόμενο κίνδυνο και την ικανότητα της αγοράς να εφαρμόζει ασφαλιστικές αρχές και να χρησιμοποιεί επίσης τις διοικητικές της ικανότητες, π.χ. τη συλλογή ασφαλιστρών, την εμπορική προώθηση και τη διαχείριση απαιτήσεων. Ως εκ τούτου, τα δημόσια προγράμματα είναι δυνατόν να παρέχουν κάλυψη στα υψηλότερα επίπεδα κινδύνου, ενώ η ιδιωτική αγορά εξακολουθεί να αναλαμβάνει ορισμένες ή όλες τις χαμηλότερες βαθμίδες κινδύνου.

Ερωτήματα

- (4) Πώς είναι δυνατόν να σχεδιάζονται και να χρηματοδοτούνται κρατικά προγράμματα (αντ-)ασφάλισης έναντι καταστροφών ή προγράμματα (αντ-)ασφάλισης έναντι καταστροφών κατόπιν κρατικής εντολής, ώστε να προλαμβάνεται το πρόβλημα του ηθικού κινδύνου;

2.5. Παραμετρική ασφάλιση έναντι καιρικών φαινομένων βάσει δείκτη και άλλες καινοτόμες λύσεις

2.5.1. Παραμετρική ασφάλιση έναντι καιρικών φαινομένων βάσει δείκτη

Στα παραδοσιακά ασφαλιστικά συστήματα που αφορούν καιρικά φαινόμενα, όπως ασφάλιση περιουσιακών στοιχείων ή ευθύνης, η ασφαλιστική αποζημίωση καταβάλλεται κατόπιν αξιολόγησης των ζημιών που έχει υποστεί ο ασφαλισμένος. Μόλις ολοκληρωθεί και συμφωνηθεί η εκτίμηση των ζημιών, ο ασφαλισμένος λαμβάνει αποζημίωση.

Στο πλαίσιο ενός παραμετρικού ασφαλιστικού προγράμματος βάσει δείκτη, χορηγείται αποζημίωση για ζημίες που προκαλούνται από ακραία καιρικά φαινόμενα όταν ένας προκαθορισμένος μετεωρολογικός δείκτης αποκλίνει από τον ιστορικό μέσο όρο, ανεξαρτήτως της πραγματικής ζημίας. Αυτού του είδους η ασφάλιση βασίζεται στη μέτρηση ενός αντικειμενικού και ανεξάρτητου δείκτη που σχετίζεται ιδιαίτερα με την πραγματική ζημία. Η παραδοσιακή ασφάλιση βάσει αποζημίωσης και η παραμετρική ασφάλιση μπορούν να συνδυαστούν.

Αξιοποιώντας τα διδάγματα και την εμπειρία από διάφορες περιφερειακές πρωτοβουλίες¹⁵, η παραμετρική ασφάλιση μπορεί να θεωρηθεί ως λύση για τον ιδιωτικό και για τον δημόσιο τομέα, π.χ. στην περίπτωση δημόσιας υποδομής ζωτικής σημασίας. Είναι δυνατόν να βελτιώσει τις τιμές παροχής της ασφάλισης μειώνοντας τις διοικητικές δαπάνες, διότι δεν περιλαμβάνει διαδικασία πραγματογνωμοσύνης για τον καθορισμό των απαιτήσεων. Επίσης επιταχύνει την καταβολή της αποζημίωσης και είναι δυνατόν να σχετίζεται με απλούστερα ασφαλιστήρια. Οι παραμετρικές καλύψεις βοηθούν στη μείωση των ασυμμετριών πληροφόρησης μεταξύ των ασφαλιστών και των πελατών. Από την άλλη πλευρά, οι εν λόγω συμβάσεις ενέχουν σημαντικό βασικό κίνδυνο, ήτοι η καταβολή αποζημίωσης δεν αντιστοιχεί στην πραγματική ζημία που έχει προκληθεί και οι κάτοχοι των ασφαλιστηρίων δεν είναι απαραίτητος σε θέση να την αξιολογήσουν.

Η ασφάλιση είναι μια εξαιρετικά σημαντική απαίτηση για την ανάπτυξη, καθώς οι μη ασφαλισμένες ζημίες είναι δυνατόν να παρατείνουν τον κύκλο της ένδειας και να εμποδίζουν την οικονομική ανάπτυξη. Εναλλακτικά, στις αναπτυσσόμενες χώρες αναπτύσσονται απλουστευμένα εργαλεία μεταβίβασης κινδύνων, όπως τα προϊόντα μικρο-ασφάλισης. Προγράμματα παραμετρικής ασφάλισης έχουν εφαρμοστεί επίσης, με την υποστήριξη της Επιτροπής, σε τρίτες χώρες οι οποίες είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένες σε κινδύνους καιρικών φαινομένων και καταστροφών, όπως ξηρασίες, σεισμούς και θύελλες¹⁶.

2.5.2. Μετεωρολογική έρευνα

Οι πολυπλοκότητες του σχεδιασμού των παραμέτρων και του βασικού κινδύνου ενδέχεται να αποτελούν σημαντικούς περιορισμούς για την επέκταση αυτών των συστημάτων. Βιώσιμοι δείκτες πρέπει να εντοπιστούν μέσω μετεωρολογικής έρευνας. Η έρευνα δύναται να κλιμακωθεί μόνο για ευρεία κάλυψη, εάν υπάρχει συστηματική κάλυψη της επικράτειας, με μετεωρολογικούς σταθμούς αρκετά κοντά στους ασφαλισμένους και στις περιοχές κινδύνου που έχουν χαρτογραφηθεί. Πέραν της φυσικής παρουσίας μετεωρολογικών σταθμών, απαιτείται συλλογή, διατήρηση, ανταλλαγή και αρχειοθέτηση δεδομένων και άμεση διαθεσιμότητά τους σε σχέση με τα καλυπτόμενα από ασφάλιση συμβάντα. Η χρήση δορυφορικών δεδομένων σε συνδυασμό με αριθμητικές αναλύσεις και προγνώσεις έχει

¹⁵ Όπως το Ταμείο Ασφάλισης Κινδύνων Καταστροφών της Καραϊβικής (CCRIF), η Πρωτοβουλία Αξιολόγησης και Χρηματοδότησης Κινδύνων Καταστροφών του Ειρηνικού (PCRAFI).

¹⁶ Παραδείγματος χάριν η Διευκόλυνση Ασφάλισης του Γενικού Δείκτη (Global Index Insurance Facility) που έχει δημιουργηθεί από την Παγκόσμια Τράπεζα.

οδηγήσει ήδη σε συνεχιζόμενη αύξηση των δεξιοτήτων που απαιτούνται για την πραγματοποίηση μετεωρολογικών προγνώσεων.

Αντιστοίχως, είναι δυνατόν να διερευνηθούν ευκαιρίες που συνδέονται με δορυφορικούς δείκτες οι οποίοι χρησιμοποιούν εργαλεία τηλεπισκόπησης. Πολλοί οικονομικοί τομείς είναι ευαίσθητοι στις κλιματικές συνθήκες, και συνεπώς στις μεταβολές του κλίματος. Ως εκ τούτου, τα οφέλη της επένδυσης σε μετεωρολογικές υποδομές εκτείνονται και πέραν της ανάπτυξης ασφαλιστικών προϊόντων βάσει δείκτη, ιδίως για τα δασοκομικά και γεωργικά προϊόντα. Η Επιτροπή διενεργεί σήμερα διαβουλεύσεις με στόχο την παροχή στο μέλλον μιας υπηρεσίας παρακολούθησης της κλιματικής αλλαγής στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού προγράμματος παρακολούθησης της γης (GMES)¹⁷.

2.5.3. Χρεόγραφα συνδεδεμένα με ασφαλίσεις

Τα χρεόγραφα που συνδέονται με ασφαλίσεις, όπως τα ομόλογα καταστροφών ή άλλα εναλλακτικά μέσα μεταβίβασης κινδύνου, είναι δυνατόν να θεωρηθούν αποτελεσματικός τρόπος αύξησης της ασφαλιστικής ικανότητας για εξαιρετικά απίθανα, χαμηλής συχνότητας, υψηλής σοβαρότητας συμβάντα φυσικών καταστροφών.

Για τους ασφαλιστές, τους αντασφαλιστές και τις επιχειρήσεις, τα ομόλογα παρέχουν πολυετή προστασία έναντι φυσικών καταστροφών με ελάχιστο πιστωτικό κίνδυνο αντισυμβαλλομένου. Για τους επενδυτές, προσφέρουν τη δυνατότητα διαφοροποίησης και μείωσης του κινδύνου του χαρτοφυλακίου τους, καθώς η αθέτηση υποχρεώσεων των ομολόγων δεν σχετίζεται με την αθέτηση υποχρεώσεων των περισσότερων άλλων χρεογράφων.

Ερωτήματα

- (5) Θεωρείτε ότι υπάρχουν δυσκολίες, φραγμοί ή περιορισμοί στη χρήση πληροφοριών για την παραγωγή παραμετρικής ασφάλισης; Ποιοι παράγοντες ενδέχεται να κλιμακώνουν την προώθηση και την απορρόφηση τέτοιων καινοτόμων ασφαλιστικών λύσεων;

3. ΣΥΝΕΙΔΗΤΟΠΟΙΗΣΗ, ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΜΒΛΥΝΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ

Υπάρχει έντονη πολιτική ευαισθητοποίηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την ανάγκη ανάπτυξης και εφαρμογής ισχυρών πολιτικών διαχείρισης κινδύνων καταστροφών (ΔΚΚ) με στόχο την ανάπτυξη ανθεκτικότητας απέναντι στις καταστροφές και την άμβλυνση των σημαντικότερων επιπτώσεών τους¹⁸ τόσο εντός της Ένωσης όσο και στις εξωτερικές της δράσεις.

Σε διεθνές επίπεδο, η ανθεκτικότητα και η μείωση του κινδύνου καταστροφών έχουν αποτελέσει βασικό θέμα σε διεθνείς διασκέψεις όπως στη διάσκεψη κορυφής του Ρίο για την αειφόρο ανάπτυξη το 2012, ή στις πρωτοβουλίες της ομάδας G20 για τη διαχείριση κινδύνων

¹⁷ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 911/2010 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 2010, για το ευρωπαϊκό πρόγραμμα παρακολούθησης της γης (GMES) και τις αρχικές του επιχειρήσεις (2011-2013) (ΕΕ L 276 της 20.10.2010, σ. 1).

¹⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής «Κοινοτική προσέγγιση για την πρόληψη φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών» (COM(2009)82 τελικό)· Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με το κοινοτικό πλαίσιο για την πρόληψη των καταστροφών εντός της ΕΕ (2979^η συνεδρίαση του Συμβουλίου, Βρυξέλλες, 30 Νοεμβρίου 2009)· και Ανακοίνωση της Επιτροπής «Στρατηγική της ΕΕ για τη στήριξη του περιορισμού των κινδύνων καταστροφών στις αναπτυσσόμενες χώρες» (COM(2009) 84 τελικό).

καταστροφών και την ανάπτυξη ενός μεθοδολογικού πλαισίου που θα βοηθήσει τις κυβερνήσεις να αναπτύξουν αποτελεσματικότερες στρατηγικές ΔΚΚ και, ιδίως, χρηματοοικονομικές στρατηγικές, βάσει βελτιστοποιημένης εκτίμησης των κινδύνων και χρηματοδότησης των κινδύνων¹⁹. Επιπροσθέτως, η διαδικασία για την ανάπτυξη ενός νέου διεθνούς πλαισίου για τη μείωση των κινδύνων καταστροφών (πλαίσιο δράσης του Hyogo μετά το 2015) εστιάζει ιδιαίτερος σε ζητήματα χρηματοδότησης της διαχείρισης των κινδύνων καταστροφών και στο οικονομικό κόστος των καταστροφών.

Η διαχείριση των κινδύνων από φυσικές καταστροφές απαιτεί καλύτερη διαχείριση της έκθεσης σε φυσικούς κινδύνους, μέσω πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού. Η πολιτική διαχείρισης καταστροφών θα πρέπει να περιλαμβάνει πρόληψη, ανθεκτικότητα και μείωση των επιμέρους περιπτώσεων τρωτότητας και ενίσχυση των οικοσυστημάτων. Στις περιοχές που είναι επιρρεπείς σε κινδύνους, οι ιδιοκτήτες ακίνητης περιουσίας θα πρέπει να επενδύουν ακόμα περισσότερο σε μέτρα μείωσης των κινδύνων για τα περιουσιακά στοιχεία.

Η διαχείριση κινδύνων καταστροφών βοηθά στην προώθηση της αδιατάρακτης οικονομικής ανάπτυξης και ευημερίας:

- Βραχυπρόθεσμα, οι επενδύσεις στη διαχείριση κινδύνων είναι δυνατόν να αποτελέσουν μέσο επιτάχυνσης των δράσεων για την οικονομική ανάπτυξη και τις θέσεις εργασίας (νέες τεχνολογίες, έρευνα και ανάπτυξη, ανθεκτικά κτίρια και υποδομές, καινοτόμα χρηματοδοτικά μέσα).
- Μεσοπρόθεσμα, η βελτιωμένη αξιολόγηση των καταστροφών και η ανθεκτικότητα βοηθούν στην εστίαση στη διαρθρωτική βιωσιμότητα των δημόσιων και ιδιωτικών οικονομικών και στη βελτίωση της μακροοικονομικής σταθερότητας μέσω της μείωσης των επιζήμιων επιπτώσεων των φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών στην οικονομική ανάπτυξη και στους προϋπολογισμούς των δημοσίων και των ιδιωτικών φορέων.
- Μακροπρόθεσμα, οι επενδύσεις στη διαχείριση κινδύνων έχουν μεγάλο βαθμό απόδοσης και συμβάλλουν στη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

Η εκτίμηση των κινδύνων (συμπεριλαμβανομένης της ανάλυσης της έκθεσης και της τρωτότητας) αποτελεί σημαντικό και θεμελιώδες στάδιο για την ενημέρωση της διαχείρισης των κινδύνων καταστροφών και το στάδιο σχεδιασμού και για την κατανομή των χρηματοδοτικών πόρων. Οι εκτιμήσεις πολλαπλών κινδύνων, λαμβάνοντας υπόψη τους πιθανούς κινδύνους και τις αλληλεπιδράσεις τρωτότητας, βοηθούν επίσης στην αντιμετώπιση συσχετιζόμενων κινδύνων και των συνεπειών τους.

Η ενίσχυση της ανθεκτικότητας αποτελεί μακροχρόνια προσπάθεια που θα πρέπει να ενσωματώνεται στις εθνικές πολιτικές και στο σχεδιασμό: οι στρατηγικές για την ενίσχυση της ανθεκτικότητας αποτελούν επίσης μέρος της διαδικασίας ανάπτυξης και συμβάλλουν σε διαφορετικές μακροπρόθεσμες πολιτικές, ιδίως σε αυτές για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την επισιτιστική ασφάλεια.

3.1. Η τιμολόγηση της ασφάλισης ως κίνητρο της ασφαλιστικής αγοράς για την προώθηση της συνειδητοποίησης, της πρόληψης και της άμβλυνσης των επιπτώσεων των κινδύνων

Οι κυβερνήσεις θα μπορούσαν να συνεχίσουν να απορροφούν ένα μεγάλο μέρος του κόστους της άμβλυνσης των επιπτώσεων και της δημόσιας αρωγής συνεχίζοντας να αποζημιώνουν

¹⁹ Μεθοδολογικό πλαίσιο των G20/ΟΟΣΑ για την εκτίμηση των κινδύνων καταστροφών και τη χρηματοδότηση των κινδύνων.

γενναιόδωρα τα θύματα. Ωστόσο, αυτό ενδέχεται να επιτείνει τις δημοσιονομικές δυσκολίες των κυβερνήσεων και να ενθαρρύνει την ανεπιθύμητη ανάπτυξη σε περιοχές επιρρεπείς σε κινδύνους. Εναλλακτικά, οι δημόσιες αρχές θα μπορούσαν να αποσύρουν πόρους από τον τομέα αυτόν, να ελέγξουν την ανάπτυξη σε περιοχές επιρρεπείς σε κινδύνους και να βασιστούν περισσότερο στις δυνάμεις της αγοράς για να ενθαρρύνουν την ατομική ευθύνη για τη μείωση των ζημιών και την ασφάλισή τους.

Οι ασφαλιστές μπορούν να παρέχουν κίνητρα της αγοράς για την πρόληψη των κινδύνων. Η τιμολόγηση βάσει της αγοράς μπορεί να παρακινήσει τους ασφαλισμένους να λαμβάνουν ατομικά μέτρα για τη μείωση της τρωτότητας της περιουσίας τους. Εάν τα ασφάλιστρα αντανακλούν εύλογα το επίπεδο του κινδύνου, συνοδευόμενα από κατάλληλες εκπτώσεις βάσει των κινδύνων για τους ασφαλισμένους που επενδύουν στη μείωση της ζημίας, οι ασφαλισμένοι ωθούνται να λαμβάνουν μέτρα μείωσης των κινδύνων. Ωστόσο, συχνά το κόστος της εκ των προτέρων μείωσης των κινδύνων δεν είναι σε προσιτά επίπεδα για τους επιμέρους ασφαλισμένους σε σύγκριση με την απλή σύναψη ασφάλισης έναντι του κινδύνου ή τη λήψη μέτρων πρόληψης των κινδύνων σε επίπεδο κοινότητας. Εάν τα ασφάλιστρα αντανακλούσαν τους πραγματικούς κινδύνους, η συμπεριφορά υψηλού κινδύνου θα ήταν απαγορευτικά δαπανηρή. Οι αντίστοιχοι ρόλοι του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα στην ανάληψη δράσης για την πρόληψη των κινδύνων θα πρέπει, συνεπώς, να λαμβάνονται πάντα υπόψη.

Σύμφωνα με την παγιωμένη νομολογία, οι ασφαλιστές απολαμβάνουν την ελευθερία καθορισμού των ασφαλίσεων²⁰.

Η τιμολόγηση βάσει των κινδύνων²¹ απαιτεί μια πολύπλοκη διαδικασία ανάληψης υποχρεώσεων. Απαιτεί υψηλό βαθμό ενημέρωσης και συνεπάγεται διοικητικές δαπάνες για τους ασφαλιστές. Η τιμολόγηση βάσει των κινδύνων δύναται να αποτρέπει τη διαβίωση σε επιρρεπείς σε κινδύνους περιοχές ή να απαιτεί δημόσια παρέμβαση. Η διαφοροποίηση των ασφαλίσεων ανάλογα με τον κίνδυνο συνεπάγεται επίσης διοικητικές δαπάνες, αλλά είναι πιθανό να οδηγήσει σε εξοικονόμηση μελλοντικών δαπανών για απαιτήσεις, καθώς τα ασφάλιστρα ωθούν στη μείωση των κινδύνων καταστροφών.

Ωστόσο, η τιμολόγηση βάσει των κινδύνων δύναται να επιβαρύνει ορισμένες ομάδες υψηλού κινδύνου. Ενδέχεται να υπάρχουν κίνδυνοι που να μην είναι δυνατόν να καλύπτονται από ασφάλιση ή κίνδυνοι που απαιτούν αυξημένο ή απαγορευτικά υψηλό επίπεδο ασφαλίσεων.

Η ιδιωτική ευθύνη για τους κινδύνους καταστροφών ενδέχεται να διαδραματίζει επίσης ρόλο στην παροχή κινήτρων της αγοράς για ατομικά μέτρα πρόληψης των ζημιών και στην αποθάρρυνση της ανάπτυξης σε περιοχές υψηλού κινδύνου. Θεμελιώδη ζητήματα δικαίου και κοινωνικής αλληλεγγύης εγείρονται κατά την απόδοση ευθυνών, ιδίως σε φτωχές και ευάλωτες περιοχές.

²⁰ Υπόθεση C-59/01, *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [2003] Συλλ. I-1759. Στην υπόθεση C-347/02, *Επιτροπή κατά Γαλλίας* [2004] Συλλ. I-7557, το Δικαστήριο διασαφηνίζει ότι ένα σύστημα στο οποίο οι ασφαλιστές εξακολουθούν να μπορούν ελεύθερα να καθορίζουν το ποσό των βασικών ασφαλίσεων είναι συμβατό με την αρχή του καθορισμού των ασφαλίσεων. Στην υπόθεση C-518/06, *Επιτροπή κατά Ιταλίας* [2009] Συλλ. I-3491, το Δικαστήριο επεξηγεί περαιτέρω ότι, εάν σκιαγραφείται στην εθνική νομοθεσία ένα τεχνικό πλαίσιο εντός του οποίου οι ασφαλιστές πρέπει να υπολογίζουν τα ασφάλιστρά τους, ο εν λόγω περιορισμός στην ελευθερία καθορισμού των τιμών δεν απαγορεύεται από την τρίτη οδηγία για την πρωτασφάλιση εκτός της ασφάλειας ζωής 92/49/ΕΟΚ.

²¹ Σύμφωνα με το Κοινό Κέντρο Ερευνών (2012), βασιζόμενα σε κινδύνους ασφάλιστρα δεν υιοθετούνται εκτεταμένα, καθώς χρησιμοποιούνται συστηματικά μόνο σε έξι κράτη μέλη για ασφάλιση έναντι πλημμύρας, σε πέντε κράτη μέλη για ασφάλιση έναντι θύελλας και σε τέσσερα κράτη μέλη για ασφάλιση έναντι σεισμού.

Οι δημόσιες αρχές είναι δυνατόν να αποφασίσουν να επιβάλουν τη χρήση ασφαλιστρών τιμολογημένων σε επίπεδο κοινότητας ή κατ' αποκοπή ασφαλιστρών, τα οποία ισοδυναμούν με έμμεση επιδότηση από ανθρώπους που ζουν σε περιοχές χαμηλού κινδύνου. Η τιμολόγηση αυτή δύναται να αυξήσει το ποσοστό σχετικής απορρόφησης από καταναλωτές που προέρχονται από περιοχές επιρρεπείς σε κινδύνους. Ωστόσο, η εν λόγω τιμολόγηση επιτείνει τους εξωτερικούς παράγοντες χρήσης γης: εφαρμόζοντας κατ' αποκοπή ασφάλιστρα, οι ασφαλισμένοι δεν πληρώνουν για τον κίνδυνο που αντιμετωπίζουν ζώντας σε εκτεθειμένες περιοχές. Όλες οι επιτρεπόμενες τοποθεσίες αντανakλούν το ίδιο ασφαλιστικό κόστος για τα νοικοκυριά. Συνδυάζοντας την αλληλεγγύη με αυστηρούς περιορισμούς και κανόνες δόμησης καλύπτεται εν μέρει η ελλειπής ενσωμάτωση του κινδύνου και αυξάνεται η αποδοτικότητα. Η τιμολόγηση της ασφάλισης δύναται επίσης να διαφέρει μεταξύ περιοχών κινδύνου ως μερική αναγνώριση των διαφορετικών επιπέδων κινδύνου.

Ερωτήματα

- (6) Θα μπορούσε η τιμολόγηση βάσει του κινδύνου να παρακινήσει τους καταναλωτές και τους ασφαλιστές να λάβουν μέτρα μείωσης και διαχείρισης των κινδύνων; Θα διέφερε ο αντίκτυπος της τιμολόγησης βάσει του κινδύνου εάν η ασφάλιση έναντι καταστροφών ήταν υποχρεωτική; Οι ασφαλιστές προσαρμόζουν γενικά επαρκώς τα ασφάλιστρα μετά την εφαρμογή μέτρων πρόληψης των κινδύνων;
- (7) Υπάρχουν συγκεκριμένες καταστροφές για τις οποίες θα πρέπει να προταθούν κατ' αποκοπή ασφάλιστρα; Τα κατ' αποκοπή ασφάλιστρα θα πρέπει να συνοδεύονται από μέγιστα επίπεδα καταβολής αποζημίωσης;
- (8) Ποιες άλλες λύσεις θα μπορούσαν να προσφέρονται σε καταναλωτές χαμηλού εισοδήματος που σε άλλη περίπτωση θα εξαιρούνταν ενδεχομένως από προϊόντα ασφάλισης έναντι καταστροφών;

3.2. Μακροχρόνιες συμβάσεις ασφάλισης έναντι καταστροφών

Οι κίνδυνοι φυσικών καταστροφών καλύπτονται, κατ' αρχήν, από ετήσιες συμβάσεις. Οι ετήσιες συμβάσεις παρέχουν ευελιξία και δυνατότητα επιλογής: οι καταναλωτές είναι δυνατόν να αλλάζουν τακτικά προϊόντα και να επιλέγουν τακτικά ανταγωνιζόμενους ασφαλιστές.

Μια μακροχρόνια ασφαλιστική σύμβαση με διάφανους όρους τιμολόγησης βάσει του κινδύνου και εκπτώσεις στα ασφάλιστρα που να αντανakλούν τη μείωση του κινδύνου θα μπορούσε να ενισχύσει τα οικονομικά κίνητρα καθιστώντας την επένδυση στη μείωση του κινδύνου επωφελή για αμφότερα τα συμβαλλόμενα μέρη (ασφαλιστή και ασφαλισμένο). Μια μακροχρόνια σύμβαση σε εγγυημένη τιμή ή σε τιμή με προκαθορισμένους όρους όσον αφορά τα ανώτατα όρια τιμών ή τακτικές προσαρμογές βάσει του πληθωρισμού, θα μπορούσε να προσφέρει χρηματοοικονομική και συμβατική βεβαιότητα στους ασφαλισμένους. Θα μπορούσε επίσης να μειώνει το διοικητικό και το συναλλακτικό κόστος για αμφότερα τα μέρη, καθώς δεν θα απαιτείται αναδιαπραγμάτευση των συμβάσεων κάθε χρόνο.

Ωστόσο, ενδέχεται να υπάρχει μεγαλύτερη αβεβαιότητα και ασάφεια όσον αφορά τους υποκείμενους κινδύνους. Διαφαίνεται ότι τα ετήσια ασφάλιστρα μιας πολυετούς σύμβασης πιθανόν να είναι υψηλότερα από ό,τι τα ασφάλιστρα μιας ισοδύναμης ετήσιας σύμβασης. Κατά συνέπεια, οι κεφαλαιακές απαιτήσεις και η απόδοση κεφαλαίου που ζητούν οι επενδυτές θα είναι επίσης υψηλότερες. Από την άλλη πλευρά, σύμφωνα με την οδηγία «Φερεγγυότητα II», οι μακροχρόνιες ασφαλιστικές συμβάσεις αυξάνουν το κεφάλαιο του

ασφαλιστή, καθώς το αναμενόμενο κέρδος καθ' όλη τη διάρκεια της σύμβασης αναγνωρίζεται εξ αρχής.

Οι ασφαλιστές προσφέρουν σήμερα μακροχρόνιες συμβάσεις ασφάλειας ζωής ή υγείας. Ωστόσο, δεν είναι ακόμα σαφές εάν η ασφάλιση περιουσιακών στοιχείων δύναται να είναι μακροχρόνια, παρέχοντας ταυτόχρονα κάλυψη σε προσιτή τιμή.

Ερωτήματα

- (9) Υπάρχουν επιχειρήματα για την προώθηση μακροχρόνιων συμβάσεων ασφάλισης έναντι καταστροφών; Ποια θα ήταν τα πλεονεκτήματα / μειονεκτήματα για τους ασφαλιστές και τους ασφαλισμένους, αντιστοίχως;

3.3. Απαιτήσεις πληροφόρησης πριν και κατά τη σύναψη της σύμβασης

Οι καταναλωτές πρέπει να κατανοούν σαφώς τι είδους ασφαλιστική κάλυψη διαθέτουν, πώς αυτή θα λειτουργούσε σε περίπτωση καταστροφής και ότι το ασφαλιστήριό τους καλύπτει ασυνήθιστες επιπτώσεις και όχι τις καθημερινές ζημιές. Η πρόσφατη έρευνα που διενεργήθηκε από το Κοινό Κέντρο Ερευνών δείχνει ότι οι καταναλωτές τείνουν να μη συνάπτουν ασφάλιση έναντι καταστροφών για συμβάντα χαμηλής πιθανότητας και υψηλής σοβαρότητας²². Η υφιστάμενη δύσκολη οικονομική κατάσταση πολλών νοικοκυριών σε αρκετά κράτη μέλη ενδέχεται να λειτουργεί επίσης ως αντικίνητρο για τη σύναψη ασφάλισης έναντι καταστροφών.

Σε αντίθεση με την οδηγία σχετικά με την ασφάλεια ζωής 2002/83/EK²³, η πρώτη, η δεύτερη και η τρίτη οδηγία για την πρωτασφάλιση εκτός της ασφάλειας ζωής 73/239/ΕΟΚ²⁴, 88/357/ΕΟΚ²⁵, 92/49/ΕΟΚ²⁶ δεν περιέχουν κανόνες για την πληροφόρηση των κατόχων των ασφαλιστηρίων πριν και κατά τη σύναψη των συμβάσεων. Ούτε η οδηγία «Φερεγγυότητα II» 2009/138/EK²⁷ περιλαμβάνει τέτοιους κανόνες για ασφαλιστικούς κινδύνους εκτός της ασφάλειας ζωής.

Συνεπώς, στον ασφαλιστικό κλάδο εκτός της ασφάλειας ζωής, οι απαιτήσεις πληροφόρησης που επιβάλλονται στους ασφαλιστές με στόχο την προστασία των καταναλωτών διαφέρουν σημαντικά. Είναι πολύ ουσιώδες να αυξηθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών παρέχοντας σαφείς κανόνες και εξαλείφοντας τη νομική αβεβαιότητα.. Μια ασφαλιστική αγορά με καλά ενημερωμένους καταναλωτές ωθεί τους ασφαλιστές στον ανταγωνισμό για την προσέλκυση και διατήρησή των πελατών. Οι εναρμονισμένες απαιτήσεις πληροφόρησης πριν και κατά τη

²² Κοινό Κέντρο Ερευνών (2012).

²³ Οδηγία 2002/83/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Νοεμβρίου 2002, σχετικά με την ασφάλιση ζωής (ΕΕ L 345 της 19.12.2002, σ. 1).

²⁴ Πρώτη οδηγία (73/239/ΕΟΚ) του Συμβουλίου, της 24ης Ιουλίου 1973, περί συντονισμού των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη δραστηριότητας πρωτασφάλισης, εκτός της ασφάλισης ζωής, και την άσκηση αυτής (ΕΕ L 228 της 16.8.1973, σ. 3).

²⁵ Δεύτερη οδηγία 88/357/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1988, για το συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων σχετικά με την πρωτασφάλιση, εκτός της ασφάλειας ζωής, και για τη θέσπιση των διατάξεων που σκοπό έχουν να διευκολύνουν την πραγματική άσκηση της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών καθώς και για την τροποποίηση της οδηγίας 73/239/ΕΟΚ (ΕΕ L 172 της 4.7.1988, σ. 1).

²⁶ Οδηγία 92/49/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 18ης Ιουνίου 1992, για το συντονισμό των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που αφορούν την πρωτασφάλιση, εκτός της ασφάλειας ζωής και για την τροποποίηση των οδηγιών 73/239/ΕΟΚ και 88/357/ΕΟΚ (τρίτη οδηγία για την πρωτασφάλιση εκτός της ασφάλειας ζωής) (ΕΕ L 228 της 11.8.1992, σ. 1).

²⁷ Οδηγία 2009/138/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25^{ης} Νοεμβρίου 2009, σχετικά με την ανάληψη και την άσκηση δραστηριότητας ασφάλισης και αντασφάλισης (Φερεγγυότητα II) (ΕΕ L 335 της 17.12.2009, σ. 1).

σύναψη της σύμβασης θα βελτιώσουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών και θα τους ενθαρρύνουν να πραγματοποιούν αγορές με ασφάλεια σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ερωτήματα

- (10) Θεωρείτε ότι υπάρχει ανάγκη εναρμόνισης των απαιτήσεων πληροφόρησης πριν και κατά τη σύναψη της σύμβασης σε επίπεδο ΕΕ; Εάν ναι, η προσέγγιση που θα ακολουθηθεί θα πρέπει να αφορά πλήρη ή ελάχιστη εναρμόνιση; Τι απαιτήσεις θα πρέπει να περιλαμβάνονται σχετικά με τη δέσμευση; Π.χ.
- φύση των καλυπτόμενων από την ασφάλεια κινδύνων;
 - μέτρα προσαρμογής και πρόληψης για την ελαχιστοποίηση των καλυπτόμενων από την ασφάλεια κινδύνων;
 - χαρακτηριστικά και οφέλη (όπως αποζημίωση του πλήρους κόστους αντικατάστασης ή αποσβεσμένη, διαχρονική αξία περιουσιακών στοιχείων);
 - εξαιρέσεις ή περιορισμοί;
 - στοιχεία κοινοποίησης μιας απαίτησης, παραδείγματος χάριν, εάν τόσο η ζημία όσο και η κοινοποίησή της πρέπει να λαμβάνουν χώρα εντός της συμβατικής περιόδου;
 - ποιος και σε ποιο βαθμό αναλαμβάνει τα έξοδα διερεύνησης και πιστοποίησης της ζημίας;
 - συμβατικά αποτελέσματα λόγω μη παροχής σχετικών πληροφοριών από τον ασφαλιστή;
 - ένδικα μέσα, έξοδα και διαδικασίες για την άσκηση του δικαιώματος παραίτησης;
 - ανανεώσεις της σύμβασης;
 - διεκπεραίωση καταγγελιών;

3.4. Όροι και προϋποθέσεις ασφάλισης

Ο ηθικός κίνδυνος αντιστοιχεί σε μια αλλαγή στη συμπεριφορά του ατόμου, το οποίο, μόλις ασφαλιστεί, έχει λιγότερα κίνητρα να ενεργήσει προληπτικά ως προς την πρόκληση μιας ζημίας και, ως εκ τούτου, είναι πιθανότερο να προκύψουν οι αρνητικές επιπτώσεις του ασφαλισμένου συμβάντος. Η κατάσταση αυτή θα επιτευνόταν εάν δεν υπήρχε μηχανισμός που να αντανakλά τις ζημίες στα επόμενα ασφάλιστρα.

Για να μειωθούν οι επιπτώσεις του ηθικού κινδύνου, χρησιμοποιούνται διάφορα είδη ασφαλιστικών όρων και εξαιρέσεων (που έχουν σχεδιαστεί για να εμφυσούν συμπεριφορές που αμβλύνουν τον κίνδυνο) στο πλαίσιο των ασφαλιστικών συμβάσεων.

Ασφαλιστικώς ακάλυπτα ποσά ή ποσά ίδιας συμμετοχής αναγκάζουν τους ασφαλισμένους να καλύπτουν ένα μέρος της ζημίας οι ίδιοι, καθώς ένα δεδομένο ποσό αφαιρείται από το ποσό της απαίτησης. Υφίστανται για να αποφεύγονται οι μικρές αξιώσεις. Η συνασφάλιση αποτελεί μια ρύθμιση βάσει της οποίας η ζημία επιμερίζεται μεταξύ του ασφαλισμένου και του ασφαλιστή σε μια προκαθορισμένη ποσοστιαία βάση. Οι συμβάσεις ενδέχεται επίσης να περιλαμβάνουν όρια κάλυψης (είτε ανώτατο όριο είτε εξαίρεση ορισμένων ευάλωτων στοιχείων, π.χ. ελαφριές κατασκευές).

Οι ανωτέρω περιγραφόμενες συμβατικές ρυθμίσεις είναι δυνατόν να προχωρούν πέραν της ικανότητας, του ελέγχου ή της ευθύνης του ασφαλισμένου μέρους και να είναι ακατάλληλες

ή αναποτελεσματικές προκειμένου να ενθαρρύνουν την λήψη μέτρων μείωσης του κινδύνου. Επίσης, εάν χρησιμοποιούνται αυξήσεις στα ασφαλιστικώς ακάλυπτα ποσά, την ίδια συμμετοχή και την συνασφάλιση για να αντιμετωπιστούν οι πρόσθετοι κίνδυνοι καταστροφών, είναι δυνατόν να επηρεαστεί η υποβολή απαιτήσεων αποζημίωσης για «αμελητέες» ζημίες από ασφαλισμένους χαμηλού εισοδήματος.

Ερωτήματα

- (11) Τα ασφαλιστικώς ακάλυπτα ποσά, η ίδια συμμετοχή, η συνασφάλιση και άλλες εξαιρέσεις αντιμετωπίζουν αποτελεσματικά τον ηθικό κίνδυνο; Ποιοι εναλλακτικοί όροι και προϋποθέσεις θα ήταν κατάλληλες για την ασφάλιση έναντι καταστροφών, δεδομένου ότι ο ασφαλισμένος ενδέχεται να μην μπορεί να λάβει αποτελεσματικά μέτρα μείωσης του κινδύνου καταστροφών;

3.5. Δεδομένα, έρευνα και πληροφόρηση

Πριν οι ασφαλιστές προσφέρουν κάλυψη έναντι ενός αβέβαιου συμβάντος, θα πρέπει να αναγνωριστεί και να ποσοτικοποιηθεί η πιθανότητα πρόκλησής του και οι συνέπειές του. Εάν είναι βέβαιο ή σχεδόν βέβαιο ότι θα προκληθεί μια συγκεκριμένη ζημία σε μια συγκεκριμένη περίοδο και περιοχή, το στοιχείο του κινδύνου θα ήταν απόν και, συνεπώς, μη ασφαλίσιμο. Τα συμβάντα εξαιρετικά χαμηλής συχνότητας είναι δυνατόν επίσης να θεωρούνται ελάχιστα ασφαλίσιμα ή μη ασφαλίσιμα στο σύνολό τους, καθώς οι ασφαλιστές ενδέχεται να μην διαθέτουν στοιχεία για να αξιολογήσουν σωστά τους κινδύνους.

Η ασυμμετρία πληροφόρησης μεταξύ του ασφαλισμένου και του ασφαλιστή καθορίζει τη διαδικασία δεσμευτικής κάλυψης. Οι ασφαλιστές πρέπει να λαμβάνουν επαρκείς πληροφορίες για να καθορίζουν ορθά τις ομάδες κινδύνων, ώστε να αποφεύγουν τις δυσμενείς επιλογές. Εάν δεν υπάρχουν κατάλληλες πληροφορίες για τον κίνδυνο, είναι δύσκολο να υπολογιστούν ασφάλιστρα βάσει του κινδύνου. Η γενική έλλειψη και η ασάφεια δεδομένων εμποδίζουν την περαιτέρω ανάπτυξη της ασφάλισης έναντι καταστροφών.

Η καλύτερη πληροφόρηση θα βοηθούσε στη μείωση της αβεβαιότητας. Οι υπηρεσίες του δημοσίου τομέα θα μπορούσαν να παρέχουν στους ενδιαφερόμενους, συμπεριλαμβανομένων των ασφαλιστών, πρόσβαση, υπό οικονομικά εφικτούς όρους, σε αξιόπιστα και ακριβή δεδομένα για παρελθόντες και μελλοντικούς φυσικούς κινδύνους, π.χ. ως δημόσιο αγαθό από εθνικές μετεωρολογικές υπηρεσίες, φορείς διαχείρισης πλημμύρων ή παρατηρητήρια καταστροφών.

Είναι σημαντικό οι ερευνητές και οι υπηρεσίες του δημοσίου τομέα, όπως οι υπηρεσίες διαχείρισης πλημμυρών, να διαθέτουν βελτιωμένη πρόσβαση σε βασικές τεχνολογίες και δίκτυα, σε εκπαιδευμένο προσωπικό, καθώς και πρόσβαση σε δεδομένα και δυνατότητα σύγκρισης δεδομένων για τις ασφαλιστικώς καλυπτόμενες (και μη καλυπτόμενες) ζημίες που προκλήθηκαν από καταστροφές του παρελθόντος. Με τον τρόπο αυτό μπορεί να βελτιωθεί η έρευνα σχετικά με τις επιπτώσεις των παρελθόντων και των μελλοντικών φυσικών απειλών και οι στρατηγικές και δράσεις διαχείρισης των κινδύνων καταστροφών που αναπτύσσουν και εφαρμόζουν οι υπηρεσίες του δημοσίου τομέα. Συγκρίσιμα συγκεντρωτικά δεδομένα για τις ζημίες, τα οποία έχουν συλλεχθεί από τον ασφαλιστικό κλάδο (συμπεριλαμβανομένων εργαλείων απεικόνισης ή πλατφόρμων ενημέρωσης για τους κινδύνους) είναι δυνατόν επίσης να κοινοποιηθούν στις υπηρεσίες του δημοσίου τομέα, καθώς και στον ιδιωτικό τομέα για τη βελτίωση της αξιολόγησης των κινδύνων.

Οι καταναλωτές έρχονται επίσης αντιμέτωποι με εμπόδια. Ένα από αυτά είναι η ελλιπής πληροφόρηση ή η απουσία πληροφόρησης - η έλλειψη συνειδητοποίησης των πραγματικών κινδύνων ενδεχομένως να σημαίνει ότι ο κίνδυνος τον οποίο αντιλαμβάνεται ένα άτομο

διαφέρει από τον πραγματικό κίνδυνο. Πολλοί άνθρωποι θεωρούν ότι η πιθανότητα μιας καταστροφής που θα προκαλέσει ζημία στην περιουσία τους είναι αρκετά χαμηλή ώστε να μην δικαιολογείται η επένδυση στην άμβλυνση των επιπτώσεων του κινδύνου. Κατά τη λήψη αποφάσεων που περιλαμβάνουν δαπάνες, οι καταναλωτές πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα πιθανά οφέλη που θα έχει μακροπρόθεσμα η επένδυση. Η παροχή πληροφοριών για τις απειλές και τους κινδύνους σε μορφή άμεσα αναγνώσιμη, όπως χάρτες απειλών ή πληροφορίες για τους κινδύνους σε μια καθορισμένη περιοχή ή ως μοντέλο κινδύνου ή καμπύλη κινδύνων που παρουσιάζει τα πιθανά συμβάντα και την πιθανότητα εμφάνισής τους, τις αναμενόμενες επιπτώσεις και το επίπεδο έκθεσης, μπορεί να επιμορφώσει και να ευαισθητοποιήσει τους καταναλωτές. Ως εκ τούτου, η γνωστοποίηση των κινδύνων που σχετίζονται με το κλίμα και με καιρικά φαινόμενα είναι απαραίτητη, καθώς επιτρέπει στους επενδυτές και τους καταναλωτές να ενσωματώνουν πρόσθετες πληροφορίες στις επενδυτικές και αγοραστικές τους αποφάσεις. Πέραν της καλύτερης ενημέρωσης και της μεγαλύτερης πρόσβασης σε δεδομένα, ένα υψηλότερο επίπεδο τυποποίησης των δεδομένων (π.χ. κοινοί ορισμοί) θα αύξανε την ποιότητα των αναλύσεων.

Η ευρωπαϊκή πλατφόρμα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή (CLIMATE-ADAPT)²⁸ θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για τη συλλογή και κοινοποίηση πληροφοριών για συστήματα ασφάλισης έναντι καιρικών φαινομένων ή για τις προσεγγίσεις όσον αφορά την αξιολόγηση των κινδύνων που εφαρμόζονται στα κράτη μέλη. Μια άλλη προσέγγιση θα ήταν ενδεχομένως η παροχή των πληροφοριών αυτών στο πλαίσιο ενός ολοκληρωμένου πακέτου ενημέρωσης για τη διαχείριση καταστροφών.

Οι ασφαλιστές θα μπορούσαν να αναπτύσσουν οδηγίες για τους φορείς λήψης αποφάσεων, τους φορείς ανάπτυξης έργων και τους διαχειριστές, όσον αφορά τον τρόπο χρήσης της ασφάλισης για την υποστήριξη της προσαρμογής και της διαχείρισης καταστροφών. Οι οδηγίες αυτές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν περιγραφή του τρόπου χρήσης της ασφάλισης στην στρατηγική διαχείρισης κινδύνων, π.χ. πώς είναι δυνατόν να ποσοτικοποιηθούν και να καθοριστούν οι κίνδυνοι που μπορούν να προληφθούν και πώς και ποιοι κίνδυνοι θα μπορούσαν να καλυφθούν από ασφάλιση κατά τρόπο οικονομικά αποδοτικό. Με τον τρόπο αυτόν θα βελτιωνόταν η συνολική οικονομική απόδοση της χάραξης πολιτικής, του σχεδιασμού και της διαχείρισης έργων.

Ερωτήματα

- (12) Πώς θα μπορούσαν να βελτιωθούν τα δεδομένα για τις επιπτώσεις των καταστροφών του παρελθόντος (π.χ. με τη χρήση τυπικών μορφοτύπων βελτιωμένη πρόσβαση σε δεδομένα και συγκρισιμότητα των δεδομένων από ασφαλιστές και άλλους οργανισμούς);
- (13) Πώς θα μπορούσε να βελτιωθεί η καταγραφή των υφιστάμενων και των προβλεπόμενων / μελλοντικών κινδύνων καταστροφών (π.χ. μέσω υφιστάμενων προσεγγίσεων της ΕΕ για τη χαρτογράφηση των κινδύνων πλημμύρων βάσει της οδηγίας για τις πλημμύρες 2007/60/ΕΚ²⁹, μέσω συνεργασίας στον τομέα της πολιτικής προστασίας³⁰ και της προώθησης των κατευθυντήριων γραμμών της ΕΕ σχετικά με τους κινδύνους³¹);
- (14) Πώς θα μπορούσαν να ενθαρρυνθούν η καλύτερη ανταλλαγή δεδομένων, η καλύτερη ανάλυση των κινδύνων και καλύτερες μέθοδοι κατάρτισης μοντέλων των κινδύνων; Θα πρέπει να δημοσιοποιούνται τα διαθέσιμα δεδομένα; Θα πρέπει η ΕΕ να αναλάβει δράση στον τομέα αυτόν; Πώς είναι δυνατόν να ενθαρρυνθεί στον

²⁸

<http://climate-adapt.eea.europa.eu/>

τομέα αυτόν περαιτέρω διάλογος μεταξύ του ασφαλιστικού κλάδου και των υπευθύνων χάραξης πολιτικής;

3.6. Προώθηση πρωτοβουλιών χρηματοδότησης κινδύνου στο πλαίσιο της πολιτικής για την αναπτυξιακή συνεργασία της ΕΕ

Η ασφάλιση παίζει βασικό ρόλο παγκοσμίως, βοηθώντας τις χώρες και τις περιφέρειες που είναι ιδιαίτερος ευάλωτες σε καταστροφές να δημιουργήσουν αποτελεσματικούς χρηματοδοτικούς μηχανισμούς έκτακτης ανάγκης ώστε να αντιμετωπίζουν το αυξανόμενο οικονομικό κόστος των καταστροφών και των παγκόσμιων αρνητικών συνεπειών.

Εναλλακτικά, στις αναπτυσσόμενες χώρες αναπτύσσονται απλουστευμένα εργαλεία μεταβίβασης κινδύνων, όπως τα προϊόντα μικρο-ασφάλισης. Προγράμματα παραμετρικής ασφάλισης έχουν εφαρμοστεί επίσης, με την υποστήριξη της Επιτροπής, σε τρίτες χώρες οι οποίες είναι ιδιαίτερος εκτεθειμένες σε κινδύνους καιρικών φαινομένων και καταστροφών, όπως ξηρασίες, σεισμούς και θύελλες.

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην ενίσχυση της συνεργασίας με βασικούς διεθνείς εταίρους (π.χ. την Παγκόσμια Τράπεζα, το Διεθνή Οργανισμό Χρηματοδότησης) και στην αύξηση της εξωτερικής στήριξης που παρέχει η Ένωση σε αναπτυσσόμενες χώρες για την ανάπτυξη καινοτόμων λύσεων χρηματοδότησης του κινδύνου μέσω ασφάλισης, αντασφάλισης ή ομολόγων καταστροφών.

Η Επιτροπή πρότεινε προσφάτως την εκπόνηση ενός σχεδίου δράσης για μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας σε αναπτυσσόμενες χώρες, το οποίο περιλαμβάνει επίσης καινοτόμες προσεγγίσεις για τη διαχείριση των κινδύνων και αναβάθμιση των υφιστάμενων ορθών πρακτικών στον τομέα αυτόν³².

(15) Ερωτήματα

- (16) Πώς μπορεί η Ένωση να βοηθήσει αποτελεσματικότερα τις αναπτυσσόμενες χώρες να εκπονήσουν λύσεις χρηματοοικονομικής προστασίας έναντι καταστροφών και αρνητικών συνεπειών και ποιες θα πρέπει να είναι οι δράσεις προτεραιότητας; Τι είδους συνεργασίες θα πρέπει να επιδιωχθούν για το σκοπό αυτό με τον ιδιωτικό τομέα και τους διεθνείς οργανισμούς;

4. ΑΝΘΡΩΠΟΓΕΝΕΙΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ

Οι βιομηχανικοί κίνδυνοι εξελίσσονται επίσης, όχι μόνο λόγω της τεχνολογικής προόδου αλλά και λόγω των εξελισσόμενων φυσικών απειλών. Οι φυσικές απειλές και καταστροφές μπορούν να προκαλέσουν ατυχήματα «natech». Οι φυσικές και οι ανθρωπογενείς καταστροφές μπορούν να συνδυαστούν ή να επιδεινώσουν αμοιβαία.

²⁹ Οδηγία 2007/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23^{ης} Οκτωβρίου 2007, για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας (ΕΕ L 288 της 6.11.2007, σ. 27).

³⁰ Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί μηχανισμού πολιτικής προστασίας της Ένωσης COM(2011)934 τελικό.

³¹ Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής «Εκτίμηση κινδύνου και εκπόνηση κατευθυντήριων γραμμών για τη διαχείριση καταστροφών» (SEC(2010) 1626 τελικό).

³² Παραδείγματος χάριν, το Ταμείο Ασφάλισης Κινδύνων Καταστροφών της Καραϊβικής (12,5 εκατ. ευρώ) και η Διευκόλυνση Ασφάλισης του Γενικού Δείκτη (24,5 εκατ. ευρώ).

4.1. Περιβαλλοντική ευθύνη και ζημίες λόγω βιομηχανικών ατυχημάτων

Η οδηγία σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη 2004/35/EK³³ ενθαρρύνει αλλά δεν υποχρεώνει τους φορείς εκμετάλλευσης βιομηχανικών εγκαταστάσεων να διατηρούν κατάλληλη χρηματοοικονομική ασφάλεια, ώστε να αποκαθιστούν περιβαλλοντικές ζημίες που προκαλούνται από τις δραστηριότητές τους. Η Επιτροπή ενδέχεται να επανεξετάσει την επιλογή της υποχρεωτικής χρηματοοικονομικής ασφάλισης κατά την αναθεώρηση της οδηγίας που σχεδιάζεται να πραγματοποιηθεί το 2014 σε συνάρτηση με την έκθεση της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 18 παράγραφος 2 της οδηγίας σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη 2004/35/EK³⁴. Ωστόσο, η οδηγία δεν καλύπτει περιβαλλοντική ζημία που οφείλεται σε «φυσικό φαινόμενο εξαιρετικού, αναπότρεπτου και ακατανίκητου χαρακτήρα». Επίσης, η οδηγία δεν καλύπτει ζημία η οποία προκαλείται στο περιβάλλον από επιβαλλόμενη ενέργεια με στόχο την προστασία έναντι φυσικής καταστροφής.

Η ασφάλιση είναι ένας από τους τρόπους απόκτησης χρηματοοικονομικής ασφάλειας. Ωστόσο, τα προϊόντα συχνά δεν καλύπτουν το πλήρες εύρος των ευθυνών βάσει της οδηγίας και, στην πράξη, δεν παρέχουν απεριόριστη κάλυψη. Επίσης, οι ασφαλιστές εξακολουθούν να δυσκολεύονται να αναπτύξουν συγκεκριμένα προϊόντα, καθώς δεν υπάρχουν ακόμα ευρέως διαθέσιμες πληροφορίες για ζημιόγωνα συμβάντα και τα επακόλουθα έξοδα αποκατάστασης³⁵. Οι φορείς εκμετάλλευσης βιομηχανικών εγκαταστάσεων ενδέχεται επίσης να μην γνωρίζουν το πιθανό μέγεθος της ζημίας.

Ερωτήματα

- (17) Ποιές είναι οι σημαντικότερες πτυχές που πρέπει να εξετάζονται κατά το σχεδιασμό χρηματοοικονομικής ασφάλειας και ασφάλισης βάσει της οδηγίας σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη 2004/35/EK;
- (18) Υπάρχουν επαρκή δεδομένα και εργαλεία διαθέσιμα για την διενέργεια ολοκληρωμένης ανάλυσης των σχετικών και των αναδύομενων βιομηχανικών κινδύνων; Πώς μπορεί να εξασφαλιστεί η διαθεσιμότητα, η ανταλλαγή δεδομένων και η διαφάνεια των εργαλείων; Πώς μπορεί να ενισχυθεί η συνεργασία μεταξύ ασφαλιστών, επιχειρήσεων και αρμόδιων αρχών, ώστε να βελτιωθεί η γνώση για τις ευθύνες και τις ζημίες που προκαλούνται από βιομηχανικά ατυχήματα;

4.2. Ασφάλιση αστικής ευθύνης στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας

Σύμφωνα με το άρθρο 98 της συνθήκης Ευρατόμ, τα κράτη μέλη πρέπει να «λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για να διευκολύνουν τη σύναψη συμβάσεων ασφαλίσεως σχετικά με την κάλυψη του ατομικού κινδύνου». Απαιτείται νομική συνοχή στην Ευρωπαϊκή Ένωση για να μειωθεί ο ηθικός κίνδυνος, να αντιμετωπιστεί το ζήτημα της προστασίας των θυμάτων στα διάφορα κράτη μέλη και οι επιπτώσεις στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς λόγω των διαφορετικών χρηματοοικονομικών ευθυνών των φορέων εκμετάλλευσης πυρηνικών εγκαταστάσεων, γεγονός που είναι δυνατόν να προκαλέσει στρέβλωση στον ανταγωνισμό.

³³ Οδηγία 2004/35/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2004, σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας (ΕΕ L 143 της 30.4.2004, σ. 56).

³⁴ Έκθεση της Επιτροπής σύμφωνα με το άρθρο 14 παράγραφος 2 της οδηγίας 2004/35/EK σχετικά με την περιβαλλοντική ευθύνη όσον αφορά την πρόληψη και την αποκατάσταση περιβαλλοντικής ζημίας (COM(2010) 0581 τελικό).

³⁵ COM(2010) 0581 τελικό και <http://ec.europa.eu/environment/legal/liability/index.htm>.

Υπάρχουν σήμερα πολλοί διαφορετικοί κανόνες σχετικά με την ασφάλιση αστικής ευθύνης στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ των 15 βασίζουν τις διατάξεις τους στη σύμβαση του Παρισιού για την αστική ευθύνη στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας και στη συμπληρωματική σύμβαση των Βρυξελλών υπό την αιγίδα του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ). Ωστόσο, τα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ των 12 έχουν υπογράψει τη σύμβαση της Βιέννης σχετικά με την αστική ευθύνη ως προς τις πυρηνικές ζημιές υπό την αιγίδα του Διεθνούς Οργανισμού Πυρηνικής Ενέργειας (ΙΑΕΑ). Ορισμένα κράτη μέλη δεν έχουν υπογράψει καμία σύμβαση για την ευθύνη στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή πρότεινε πρόσφατα την υιοθέτηση μιας ευρωπαϊκής προσέγγισης για τα συστήματα ασφάλισης στον τομέα της πυρηνικής ενέργειας³⁶.

Η ασφάλιση έναντι πυρηνικών ατυχημάτων είναι σήμερα οργανωμένη σε εθνικούς ασφαλιστικούς ομίλους (ή από έναν όμιλο εθνικών φορέων εκμετάλλευσης). Οι ασφαλιστές ενδέχεται να δυσκολεύονται να ασφαλίσουν τους φορείς εκμετάλλευσης πυρηνικών εγκαταστάσεων για ζημιές πέραν συγκεκριμένων περιορισμένων ποσών, για ορισμένες κατηγορίες ζημίας (π.χ. περιβαλλοντική ζημία) ή για μεγάλες περιόδους παραγραφής (π.χ. 30 χρόνια για βλάβες στη ζωή και την υγεία). Οι όμιλοι εθνικής ασφάλισης ή φορέων εκμετάλλευσης αποτελούν επίσης το πρώτο σημείο επικοινωνίας για τα θύματα πυρηνικού ατυχήματος.

Η Επιτροπή αναλύει σήμερα περαιτέρω το ζήτημα αυτό και θα ξεκινήσει σύντομα σχετική δημόσια διαβούλευση. Βάσει των αποτελεσμάτων της ανάλυσης αυτής, θα προσδιοριστεί η ανάγκη λήψης περαιτέρω μέτρων, με στόχο τη βελτίωση της αποζημίωσης των θυμάτων σε περίπτωση πυρηνικών ατυχημάτων και τη μείωση των διαφορών στα ασφαλιστικά ποσά για πυρηνικές εγκαταστάσεις στα διάφορα κράτη μέλη.

4.3. Ασφάλιση ευθύνης φορέων εκμετάλλευσης εγκαταστάσεων υπεράκτιας εξόρυξης πετρελαίου και φυσικού αερίου

Η οδηγία περί αδειών υδρογονανθράκων 94/22/ΕΚ³⁷ καθορίζει τις προϋποθέσεις χορήγησης και χρήσης αδειών αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων. Η οδηγία προβλέπει επίσης αντικειμενικές και χωρίς διακρίσεις απαιτήσεις για τις οικονομικές δυνατότητες των φορέων εκμετάλλευσης. Οι απαιτήσεις αυτές καθορίζουν τις γενικές αρχές, ώστε να εξασφαλίζονται δίκαιοι όροι ανταγωνισμού κατά το στάδιο της αδειοδότησης, χωρίς να εστιάζουν ωστόσο στη διαχείριση του κινδύνου, την ασφάλεια ή την προστασία του περιβάλλοντος. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή έχει προτείνει περαιτέρω απαιτήσεις σχετικά με τη διαχείριση του κινδύνου, την περιβαλλοντική ευθύνη και τις οικονομικές δυνατότητες των κατόχων αδείας και των φορέων εκμετάλλευσης³⁸.

³⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής «Ενέργεια 2020 Μια στρατηγική για ανταγωνιστική, αειφόρο και ασφαλή ενέργεια» (COM(2010) 0639 τελικό). Ανακοίνωση της Επιτροπής Ενδιάμεση έκθεση σχετικά με τη συνολική εκτίμηση της επικινδυνότητας και της ασφάλειας («προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων») των πυρηνικών σταθμών ηλεκτροπαραγωγής στην Ευρωπαϊκή Ένωση (COM(2011) 0784 τελικό). Ανακοίνωση της Επιτροπής που αφορά τη συνολική αξιολόγηση των κινδύνων και της ασφάλειας (προσομοίωση ακραίων καταστάσεων) των πυρηνοληκτρικών σταθμών στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις συναφείς δραστηριότητες (COM(2012) 571 τελικό).

³⁷ Οδηγία 94/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Μαΐου 1994 για τους όρους χορήγησης και χρήσης των αδειών αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής υδρογονανθράκων (OJ L 164 της 30.06.1994, σ. 3). βλ. επίσης http://ec.europa.eu/energy/oil/licensing_en.htm.

³⁸ Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ασφάλεια των υπεράκτιων δραστηριοτήτων αναζήτησης, εξερεύνησης και παραγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου (COM(2011) 0688 τελικό).

Ο κλάδος της υπεράκτιας εξόρυξης πετρελαίου και φυσικού αερίου έχει αναπτύξει διαφορετικές εναλλακτικές επιλογές για την εξασφάλιση και την απόδειξη της ύπαρξης επαρκών και κατάλληλων οικονομικών δυνατοτήτων. Οι μηχανισμοί αυτοί έχουν διάφορες μορφές που ποικίλλουν από ιδιωτική ασφάλιση και αυτασφάλιση έως μηχανισμούς ασφάλειας, όπως το καθεστώς Ένωσης Ευθύνης για την Υπεράκτια Μόλυνση (OPOL)³⁹ στην περιοχή του βορειοανατολικού Ατλαντικού. Οι αρχικές διαβουλεύσεις με τον κλάδο της υπεράκτιας εξόρυξης πετρελαίου και φυσικού αερίου και τους ασφαλιστές δείχνουν ότι δεν υπάρχει σήμερα κάποια επιλογή που να είναι καθολικά κατάλληλη για όλους τους φορείς εκμετάλλευσης πετρελαίου και φυσικού αερίου. Φαίνεται ότι τα ασφαλιστικά προϊόντα στην Ευρωπαϊκή Ένωση⁴⁰ δεν μπορούν να καλύψουν τα μείζονα ατυχήματα το κόστος των οποίων ανέρχεται σε πολλά δισεκατομμύρια ευρώ⁴¹. Επίσης διαφαίνεται ότι οι μεγαλύτεροι φορείς εκμετάλλευσης ενδέχεται να ευνοούν και να μπορούν να ανταποκριθούν στο κόστος της αυτασφάλισης μέσω μιας εξαρτημένης οντότητας ενώ οι μικρότεροι φορείς ενδέχεται για οικονομικούς λόγους να μην μπορούν να εφαρμόσουν τη λύση αυτή.

Συνεπώς, δεν υπάρχει μια ενιαία προσέγγιση που να ταιριάζει σε όλες τις περιπτώσεις για τη χρηματοδότηση του κινδύνου στον τομέα αυτόν. Οι υφιστάμενες εσωτερικές και εξωτερικές λύσεις που είναι διαθέσιμες για την κάλυψη αυτών των τύπων και μεγεθών κινδύνου βρίσκονται ακόμα σε πρωταρχικό στάδιο. Ωστόσο, ορισμένοι φορείς των χρηματοπιστωτικών και ασφαλιστικών αγορών καινοτομούν με γοργούς ρυθμούς. Εξακολουθούν να υπάρχουν ερωτήματα ως προς την επάρκεια και την καταλληλότητα των μηχανισμών αυτών και τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να αντιδράσει ο τομέας υπεράκτιας εξόρυξης πετρελαίου και φυσικού αερίου και να χρησιμοποιήσει τα ενδεχόμενα νέα ασφαλιστικά προϊόντα (π.χ. προϊόντα ειδικά για κάθε λειτουργία). Η οικονομική ισχύς του φορέα εκμετάλλευσης υπεράκτιων εγκαταστάσεων πετρελαίου και φυσικού αερίου αποτελεί βασικό παράγοντα για τη λήψη αποφάσεων ως προς το ποιοι μηχανισμοί είναι καταλληλότεροι. Ανεξαρτήτως της προσέγγισης που επιλέγεται, η λύση θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη της κατά τρόπο ολοκληρωμένο τους πιθανούς ηθικούς κινδύνους και να εγγυάται την τήρηση της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει».

Ερωτήματα

- (19) Λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες του κλάδου υπεράκτιας εξόρυξης πετρελαίου και φυσικού αερίου, τι είδους καινοτόμοι ασφαλιστικοί μηχανισμοί θα ήταν κατάλληλοι; Υπάρχουν τρόποι με τους οποίους ο ασφαλιστικός κλάδος μπορεί να μειώσει την αβεβαιότητα σχετικά με την αξιολόγηση των κινδύνων και τον υπολογισμό των ασφαλιστών; Τι είδους πληροφορίες θα πρέπει να είναι δημόσια διαθέσιμες για την προώθηση της ανάπτυξης προϊόντων της ασφαλιστικής αγοράς για την κάλυψη μείζονων ατυχημάτων;

4.4. Δικαιώματα ενημέρωσης των θυμάτων ανθρωπογενών καταστροφών

Οι ζημίες που προκαλούνται από φυσικές καταστροφές καλύπτονται από ασφαλίσσεις ιδίας ζημίας, ενώ οι ζημίες από ανθρωπογενείς καταστροφές καλύπτονται από ασφάλιση αστικής

³⁹ <http://www.opol.org.uk/>

⁴⁰ Στον Κόλπο του Μεξικού υπάρχει πλέον διαθέσιμη ασφαλιστική κάλυψη ύψους έως 10 δις δολάρια για αιφνίδιες πετρελαιοκηλίδες. Σε άλλα μέρη του κόσμου, η παραδοσιακή υπεράκτια παρέχει κάλυψη ύψους έως 1-2 δις δολάρια.

⁴¹ Η Επιτροπή διενεργεί μελέτη για τη διερεύνηση της σκοπιμότητας δημιουργίας ενός ταμείου κάλυψης περιβαλλοντικής ευθύνης και ζημιών που προκαλούνται από βιομηχανικά ατυχήματα.

ευθύνης. Το πρώτο είδος ασφάλισης συνάπτεται συνήθως από τους επιμέρους ιδιοκτήτες ακινήτων, ενώ το δεύτερο συνάπτεται από τις επιμέρους βιομηχανικές εταιρείες.

Εάν ο ασφαλισμένος καταστεί υπεύθυνος έναντι τρίτου, φυσιολογικά ο ζημιωμένος τρίτος θα μπορεί να επικοινωνήσει με το υπεύθυνο μέρος και, εν συνεχεία, η ευθύνη αυτή θα καλυφθεί από τον ασφαλιστή. Ωστόσο, η διεκπεραίωση των απαιτήσεων θα μπορούσε να είναι ρεαλιστικότερη: το ζημιωμένο μέρος θα μπορούσε να υποβάλλει απευθείας απαίτηση στον ασφαλιστή. Για να καταστεί αυτό δυνατό, ο ζημιωμένος θα πρέπει να έχει δικαίωμα γνωστοποίησης έναντι του ασφαλισμένου. Ως εκ τούτου λοιπόν, οι ασφαλισμένοι θα πρέπει να υποχρεούνται από το νόμο να παρέχουν αναλυτικές πληροφορίες για την ασφαλιστική τους κάλυψη.

Σύμφωνα με την οδηγία για την περιβαλλοντική ευθύνη, οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί να υποβάλει στις αρμόδιες αρχές πληροφορίες και παρατηρήσεις σχετικά με περιβαλλοντική ζημία προκαλούμενη από ανθρωπογενή καταστροφή και να ζητήσει την ανάληψη δράσης για την αποκατάσταση της ζημίας. Στη συνέχεια, η αρμόδια αρχή ενημερώνει τα εν λόγω πρόσωπα για τις δράσεις που έχουν αναληφθεί ή δύναται να αρνηθεί να αναλάβει δράση, δηλώνοντας, ωστόσο, τους σχετικούς λόγους⁴². Οι πληροφορίες και οι παρατηρήσεις αυτές είναι δυνατόν να περιλαμβάνουν δεδομένα σχετικά με το κόστος της ζημίας, την ασφάλιση που είναι διαθέσιμη για τη χρηματοδότηση της αποκατάστασης κ.ο.κ. Η προσφάτως εκδοθείσα οδηγία 2012/18/ΕΕ⁴³ (Seveso III) υποχρεώνει τους φορείς εκμετάλλευσης να περιλαμβάνουν στις οικείες εκθέσεις ασφαλείας περιγραφή τεχνικών και μη τεχνικών μέτρων που αφορούν τη μείωση των επιπτώσεων μεγάλων ατυχημάτων. Είναι δυνατόν να περιλαμβάνονται επίσης πληροφορίες για την ασφάλιση. Επιπροσθέτως, η οδηγία προβλέπει ότι η έκθεση ασφαλείας πρέπει να δημοσιοποιείται κατόπιν αιτήσεως.

Ερωτήματα

- (20) Θα πρέπει να γνωστοποιούνται σε τρίτους οι συμβατικοί όροι ασφαλιστηρίων συμβολαίων αστικής ευθύνης σε περίπτωση ανθρωπογενών καταστροφών; Εάν ναι, πώς;

5. ΠΡΑΓΜΑΤΟΓΝΩΜΟΣΥΝΗ

Οι δραστηριότητες και το επάγγελμα των πραγματογνωμόνων εξαιρούνται σήμερα από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας σχετικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση 2002/92/ΕΚ⁴⁴. Η προτεινόμενη αναθεώρηση της οδηγίας⁴⁵ τους εντάσσει στο πεδίο εφαρμογής και καθορίζει μια απλουστευμένη διαδικασία εποπτείας.

Η πραγματογνωμοσύνη μετά από μια καταστροφή απαιτεί ταχεία και συντονισμένη δράση. Η δυνατότητα άμεσης διεκπεραίωσης μεγάλου αριθμού απαιτήσεων και αιτούντων, πολλοί από τους οποίους ενδέχεται να έχουν τραυματιστεί, είναι εξαιρετικά σημαντική. Η πραγματογνωμοσύνη που συνδέεται με διασυννοριακές ανθρωπογενείς καταστροφές έχει μια

⁴² Βλ. άρθρο 12 της οδηγίας 2004/35/ΕΚ.

⁴³ Οδηγία 2012/18/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4^{ης} Ιουλίου 2012, για την αντιμετώπιση των κινδύνων μεγάλων ατυχημάτων σχετιζόμενων με επικίνδυνες ουσίες και για την τροποποίηση και στη συνέχεια την κατάργηση της οδηγίας 96/82/Εκ του Συμβουλίου (ΕΕ L 197 της 24.7.2012, σ. 1).

⁴⁴ Οδηγία 2002/92/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Δεκεμβρίου 2002, σχετικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση (ΕΕ L 9 της 15.1.2003, σ. 3).

⁴⁵ Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την ασφαλιστική διαμεσολάβηση (αναδιατύπωση) (COM(2012) 360 τελικό).

επιπλέον διάσταση, καθώς αποτελεί ζήτημα της ασφαλιστικής εταιρείας του ασφαλισμένου ή των εκπροσώπων της, οι οποίοι είναι, εξ ορισμού, εγκατεστημένοι σε άλλο κράτος μέλος.

Ερωτήματα

- (21) Υπάρχουν συγκεκριμένες πτυχές της πραγματογνωμοσύνης που θα επωφεληθούν από μεγαλύτερη εναρμόνιση; Εάν ναι, ποιές; Υπάρχουν πρακτικές δυσκολίες για τη λειτουργία των πραγματογνωμόνων σε διασυνοριακό επίπεδο;

6. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Ερώτημα

- (22) Η παρούσα βίβλος αντιμετωπίζει συγκεκριμένα ζητήματα σχετικά με την πρόληψη και την ασφάλιση φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών. Έχουν παραλειφθεί ή εξεταστεί ανεπαρκώς τυχόν σημαντικά ζητήματα; Εάν ναι, ποια;

7. ΠΟΙΑ ΕΙΝΑΙ ΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ ΒΗΜΑΤΑ;

Η Επιτροπή καλεί τα ενδιαφερόμενα μέρη να σχολιάσουν όλα τα ζητήματα που αναφέρονται στην παρούσα πράσινη βίβλο και να απαντήσουν στα ανωτέρω ερωτήματα.

Βάσει του αποτελέσματος της παρούσας διαβούλευσης, η Επιτροπή θα αποφασίσει τον καλύτερο τρόπο δράσης σχετικά με τα ζητήματα που περιγράφηκαν στην παρούσα πράσινη βίβλο, συμπεριλαμβανομένων νομοθετικών μέτρων, κατά περίπτωση.

Οι ληφθείσες απαντήσεις θα είναι διαθέσιμες στο δικτυακό τόπο της Επιτροπής, εκτός εάν ζητηθεί συγκεκριμένα τήρηση της εμπιστευτικότητας, και η Επιτροπή θα δημοσιεύσει περίληψη των αποτελεσμάτων της διαβούλευσης.

Τα ενδιαφερόμενα μέρη καλούνται να αποστείλουν τα σχόλιά τους έως τις 30 Ιουνίου 2013 στην ακόλουθη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: markt-consultation-disasterinsurance@ec.europa.eu.